

קייס וובשט ייאלו Kes Wubshet yalew

00:00:04:17 00:00:00:11

טוב, תודה רבה.
שמי קס וובשט ייאלו.

00:00:11:16 00:00:05:11

אני תושב נתניה בארץ ישראל.
באתיופיה נולדתי בגנטבה.

00:00:17:05 00:00:11:17

גנטבה, כלומר, קוראים למקום גם דבה.
הוא נקרא גנטבה וגם אבא-גן.

00:00:24:05 00:00:17:05

זה היה מקום של צדיקים. כלומר, כל
האנשים שחלו היו מוצאים שם מרפא.

00:00:27:17 00:00:24:05

היו מגיעים מכל מקום.
זה היה מקום של דת.

00:00:36:21 00:00:27:17

שם נולדתי. אבי נקרא יוסף ימלא
ואמי נקראת בתמות סנבטו נגוסה.

00:00:46:09 00:00:38:01

אני בן תשיעי לאבי ואמי
אמי נפטרה בלידה ה-11 שלה.

00:00:51:20 00:00:48:01

היא ילדה את הבן האחרון ונפטרה.
- בן כמה אתה היית אז?

00:00:56:04 00:00:51:20

אני הייתי אז ילד בן 5,
הייתי תינוק עדיין.

00:01:02:04 00:00:56:04

אחריי נולדה ילדה
ובלידה שאחריה היא נפטרה.

00:01:06:12 00:01:02:04

לאחר מכן, אבי התקשה
לגדל את הילדים.

00:01:11:05 00:01:07:12

הוא עשה לה אזכרה.
אחיותיה של אמי היו עשירות מאוד.

00:01:15:03 00:01:11:05
בעלה של אחת מהן היה כהן, קס.
הוא היה מנהיג קהילה.

00:01:20:13 00:01:15:03
הן לקחו אותי. אחרי האזכרה הן
אמרו 'אנחנו נגדל אותנו' ולקחו אותי.

00:01:24:24 00:01:20:13
שם הן הפקידו אותי בידי נזירים
בידי הקסים שלימדו וגידלו אותי.

00:01:34:01 00:01:24:24
לפני שנמשיך, מה אתה זוכר מהחיים
שלך עד גיל חמש? על הסביבה...

00:01:36:19 00:01:34:01
לפני גיל חמש, כשחיינו שם,

00:01:43:24 00:01:38:13
הסביבה, אנשי ביתא-ישראל,
בית הנידה...

00:01:53:22 00:01:43:24
בית הכנסת. כמו כן הנפחיה,
האריגה, הנול,

00:01:59:18 00:01:54:01
בית הקברות הנפרד של ביתא-ישראל
הדרך לנהר, האזור הנפרד שבו רחצנו.

00:02:08:07 00:01:59:18
כמו כן בעונת החורף, בעונת הקיץ
שמרנו על הפרות, הכבשים והעזים.

00:02:14:22 00:02:08:07
היינו עולים ויורדים אל השדות
יחד עם החברים, הילדים הקטנים.

00:02:21:07 00:02:14:22
באותו הזמן, כשהייתי בן חמש,
שמעתי שהיילה סלאסי נפטר.

00:02:22:13 00:02:21:07
אה, אתה זוכר?

00:02:26:01 00:02:22:13
אני זוכר. 'אבא של מי נפטר?'
הייתי שואל.

00:02:30:07 00:02:26:01
לא ידעתי שמדובר בקיסר אתיופיה.

00:02:33:14 00:02:30:07
'אבא של מי הוא?' חשבתי שמדובר
באבא של אחד החברים שלי.

00:02:38:21 00:02:33:14
'היילה סלאסי מושל הארץ,
הוא המושל של אתיופיה'.

00:02:44:21 00:02:38:21
'אבל למה הוא מת?'
'הוא נהרג, הוא הורד מהכס'.

00:02:47:21 00:02:44:21
זה מה שאני זוכר.

00:02:51:21 00:02:48:01
את זה שמעתי בשעת הבונה (קפה),
כשהמבוגרים דיברו על כך.

00:02:55:02 00:02:51:21
כשהלכתי לשחק והגעתי
לבונה, שמעתי 'היילה סלאסי'.

00:02:56:17 00:02:55:02
כשהגעתי שוב, המבוגרים אמרו:

00:02:58:23 00:02:56:17
'היילה סלאסי הורד מהכס.
מה יהיה איתנו?'

00:03:02:09 00:02:58:24
וכך היו אומרים והיה להם קשה
אבל אני שאלתי: 'אבא של מי הוא?'

00:03:04:09 00:03:02:10
שאלתי ולא ידעתי.

00:03:08:14 00:03:04:13
לא ממש ידעתי, הייתי קטן.
את זה אני זוכר.

00:03:15:23 00:03:08:17
בנוסף, יחד עם החברים שלי
היה מהלל מה שקראנו לו גנטבה.

00:03:22:07 00:03:15:23
שם היו אפונים ירוקות, גם קלו

חיטה ושעורה, את כל זה אני זוכר.

00:03:28:03 00:03:23:19
מעבר לזה היו אנשים מבוגרים.

00:03:38:07 00:03:28:03
כאשר אנשים רבו, הם היו
מפייסים ביניהם. אני זוכר.

00:03:39:03 00:03:38:07
מה אתה זוכר?

00:03:42:18 00:03:39:03
היה גם מקרה שביתם של אחד
השכנים נשרף, חברים של אבי.

00:03:47:23 00:03:42:18
מה אתה זוכר מזה?
היה אדם בשם טפרה ברק'או?

00:03:51:00 00:03:48:00
דודי היה חזק והיה שודד.

00:03:55:00 00:03:51:00
הוא היה בן דוד של אבי,
עכשיו הוא,

00:03:59:10 00:03:55:00
לא יודע מה היה העניין, אבל הוא
בא אל ביתו של שכנו גדמו וואסה,

00:04:01:10 00:03:59:10
שגם הוא היה בן משפחה.

00:04:07:10 00:04:01:10
באו לביתו אויבים, שרפו והלכו.
גם ביתו של טפרה ברקאו נשרף יחד.

00:04:11:07 00:04:07:10
אני זוכר היטב שהכול נשרף. אני
זוכר איך אנשי השכונה נשרפו יחד,

00:04:15:22 00:04:11:07
בניסיון לכבות את השריפה במים.
את כל זה אני זוכר.

00:04:22:24 00:04:15:22
לאחר מכן ארגנו את מה שנותר
ובנו על ההריסות בית מחדש,

00:04:29:10 00:04:22:24
לאחר מכן אחיותיה של אמי
באו ולקחו אותי לסמיין.

00:04:33:23 00:04:29:10
רגע, לפני שנמשיך,
יש משמעות לשם שלך?

00:04:39:22 00:04:33:23
כן. שמי קס וובשט ילאו
כפי שאמרתי לך בהתחלה.

00:04:44:04 00:04:39:22
קראו לי וובשט,

00:04:55:19 00:04:44:04
כיוון שבין 1957-1958
עפ"י הספירה באתיופיה,

00:05:01:16 00:04:55:22
למשך שנה הייתה באתיופיה
בעיה גדולה, היה רעב,

00:05:04:14 00:05:01:16
זה היה בזמנו של היילה סלאסי.

00:05:09:17 00:05:04:14
באותו הזמן הייתה קריאה
לעזור לציבור העני,

00:05:14:10 00:05:09:17
בעזרת אפונה וחומס
יבשים ע"י השלטון.

00:05:19:00 00:05:14:10
לאחר שזה קרה,
לאחר שזה חלף והחורף עבר,

00:05:23:03 00:05:19:00
אני נולדתי מיד לאחר הרעב.

00:05:26:00 00:05:23:03
הכל הבשיל, התבואה
והתוצרת החקלאית והיה שפע.

00:05:28:16 00:05:26:00
איך קראו לי? ווב-אשט (תבואה טובה),
התבואה הבשילה,

00:05:30:12 00:05:28:16

נולדתי בתקופה זו,
לכן קראו לי וב-אשט.

00:05:34:10 00:05:30:13
אשט (שיבולים בשלות לפני שיבשו)
'אכלנו אשט בזמן שהוא נולד', אמרו.

00:05:39:03 00:05:34:10
גם הרעב הסתיים,
לכן קראו לי אבי ואמי וב-אשט.

00:05:42:16 00:05:39:04
אין לי שם אחר, זהו שמי.

00:05:49:04 00:05:42:16
בסדר, אתה יודע קצת לספור דורות?
מצד אביך ואמך?

00:05:58:11 00:05:49:04
מצד אבי, לאביו קוריאם יאלאו יוסף,
הוא נולד לימלא יוסף.

00:06:03:06 00:05:58:11
ובכן ימלא גבארי,
אם נתחיל לספור מלמעלה...

00:06:07:11 00:06:03:06
היה אדם בשם יאסו
בוולקייט-טגדייה.

00:06:13:14 00:06:07:12
יאסו הוא צאצא של גדעון,
שהיה מנהיג של ביתא-ישראל.

00:06:17:22 00:06:13:14
אומרים שהם היו בשלטון
במשך 900 שנה.

00:06:21:22 00:06:17:22
מאב לבן, הוא צאצא שהגיע
משם, קראו לו יאסו,

00:06:24:10 00:06:21:22
והיה צאצא לעשירים ומושלים.

00:06:28:13 00:06:24:10
איך הוא קרא לבנו?
זופאן, כלומר מקורב לכס.

00:06:31:13 00:06:28:13

צאצא למלוכה. קרא לו זופאן.

00:06:36:10 00:06:31:13
זופאן הוליד את יוסף,
יאסו הוליד את זופאן.

00:06:42:11 00:06:36:10
כפי שאמרתי לך,
יאסו היה בנו של גדעון.

00:06:49:02 00:06:43:09
זופאן הוליד את יוסף,
יוסף הוליד את טזאז.

00:06:54:16 00:06:49:02
טזאז הוליד את ימלא
וימלא הוליד את יוסף.

00:06:57:12 00:06:54:16
נכדו נקרא יוסף, על שם סבו.

00:07:02:23 00:06:57:12
לאחר מכן מי נולד? אבי,
יאלאו יוסף נולד. יאלאו נולד.

00:07:06:00 00:07:02:23
ובכן, ספרתי לך
עד עשרה דורות.

00:07:17:16 00:07:06:12
גדעון אחד, יאסו שניים, זופאן
שלושה, יוסף ארבעה, טזאז חמישה,

00:07:27:18 00:07:18:11
ימלא שישה, יוסף שבעה
יאלאו שמונה ואני התשיעי.

00:07:33:02 00:07:27:18
תשעה דורות, אך מגדעון אני עשירי.

00:07:42:20 00:07:34:00
אימו של אביו קראו לה וורקנש.
אבא ימלא נשא את וורקנש.

00:07:47:08 00:07:42:20
בסדר.
- וורקנש היא בתו של אסר.

00:07:54:06 00:07:47:21
אסר הוליד שבעה-שמונה ילדים:

אסר אבבה, אסר יעקב,

00:08:01:21 00:07:54:06

אסר אבבה, אסר יעקב, אסר ירמיהאס.

00:08:08:06 00:08:01:21

אסר יצחק אמרתי לך, נכון?

00:08:14:24 00:08:08:10

אסר מנשה, אביו הוא יעקב,
אסר יעקב.

00:08:24:18 00:08:15:00

אסר יעקב, אסר מנשה, אסר אבבה,
וזו שלנו וורקנש.

00:08:31:11 00:08:24:18

הם שבעה אם לא טעיתי.
כל הצאצאים שלהם עלו לישראל, כולם.

00:08:42:08 00:08:31:11

בקיצור, הענף שלי: אסר וורקנש
נישאה לאבא ימלא וילדה

00:08:53:17 00:08:42:08

את יוסף, את גבארי, את סבהט
את אטנש, בת אחת נולדה.

00:09:01:24 00:08:55:08

ובכן, אני סופר לך רק את שלי
משם, יוסף הוליד את אבי.

00:09:05:13 00:09:01:24

אימו היא וורקנש, אסר וורקנש.

00:09:11:04 00:09:06:14

מאסר וורקנש (נולד) יוסף,
יוסף את יאלאו ויאלאו אותי.

00:09:14:11 00:09:11:04

בסדר. כלומר הלכת שלוש דורות אחורה.
- לא, אחר-כך בא עוד.

00:09:19:05 00:09:15:00

בא עוד, גם מעל לאסר יש.
אני יודע מיהו אבא של אסר ומי אימו.

00:09:23:11 00:09:19:05

ספרת את ילדיהם של סבא וסבתא רבא.
- כן.

00:09:27:04 00:09:23:12
אתה יכול לספור את שלהם?
- כן.

00:09:33:02 00:09:27:04
קידאנו הוליד את אבא של אסר.
אסר את וורקנש אמרתי לך.

00:09:38:06 00:09:33:02
וורקנש את יאלאו, ויאלאו אותי.
- בסדר. חמש דורות.

00:09:42:08 00:09:38:09
שישה דורות. עד לשם אני יודע.
לא התכוננתי לזה היטב.

00:09:47:21 00:09:42:08
אין בעיה. רק את מה שאתה זוכר.
- אני יודע עד שבע, אך התבלבלתי.

00:09:53:04 00:09:47:21
ובכן, מצד אמי:

00:10:00:20 00:09:53:04
אימו של אבי נקראה זנאש

00:10:06:24 00:10:01:03
זנאש... אלו שספרתי לך קודם
חיו בתוך ווגרה, גנטבה.

00:10:10:17 00:10:06:24
משפחתה של זנאש הם מלאסטה, וולו.

00:10:18:19 00:10:10:17
שם חיו עם שאר ביתא-ישראל בלליבלה.
כלומר, בקהילה של ביתא-ישראל.

00:10:27:12 00:10:18:19
כשחיו שם, משפחתה של אימו של אבי,
ביימוט מזרע אייקה קראו להם כולם.

00:10:35:10 00:10:27:14
הם רבים, הצאצאים שלהם אייקה,
כלומר, היה אב אחד שנקרא אייקה.

00:10:44:00 00:10:35:10
את מי הוא הוליד? את ביימוט.
ביימוט את מי הוליד? את אלטאש.

00:10:49:07 00:10:44:00
אלטאש הוליד את אנברם.
אנברם הוליד את זנאש.

00:10:53:06 00:10:49:07
זנאש את יאלאו,
כלומר את אבי הוא הוליד.

00:10:59:20 00:10:53:06
ומהצד השני אימו של אבי,

00:11:05:02 00:10:59:20
אביה אנברם הוא (צאצא)
מתמר ואיסאיס.

00:11:14:15 00:11:05:06
תמר ואיסאיס היו תאומים
תמר ואיסאיס היו מזרע לאווי (לוי).

00:11:20:10 00:11:14:15
לאווי היה איש תמים
אבא לאווי, הגזע שלנו.

00:11:27:01 00:11:20:10
מספרים שאישתו הביאה לפניו
תרנגולת לשחיטה 'לא ארצח נפש',

00:11:33:02 00:11:27:01
איך אשמע את התרנגול קורא וצווח
ואשחט אותו? 'לא אשחט' היה אומר,

00:11:36:00 00:11:33:02
היא הייתה מזמינה
שכן שישחט בשבילה.

00:11:39:01 00:11:36:00
וכך כשראו אותה השכנים
מבקשת כל פעם ממישהו אחר:

00:11:43:18 00:11:39:02
'כמה עוד תמשיכי לבקש משכנים?
תבקשי מבעלך שישחט לך!'

00:11:51:13 00:11:43:18
'אם לא, תתגרשי ממנו ונביא לך בעל
טוב שישחט לך תרנגול לחג' אמרו לה,

00:11:55:19 00:11:51:13
האנשים של פעם היו תמימים
ולכן היא הסכימה להתגרש ממנו.

00:12:01:02 00:11:55:19
'תשחט לי את התרנגול' אמרה לו.
'תשחט את התרנגול או שתגרש אותי'.

00:12:04:03 00:12:01:02
'כמה אוכל להמשיך לבקש משכנים?'

00:12:09:00 00:12:04:03
כשאמרה לו כך 'אותך ואותי יפריד
רק הקבר', 'לא אגרש' ענה לה,

00:12:11:13 00:12:09:00
'אם כך תשחט'.
'אני אשחט' ענה,

00:12:15:21 00:12:11:13
לאחר מכן היא הביאה לפניו,
לפני החג, תרנגול לשחיטה.

00:12:18:11 00:12:15:21
כאשר התרנגול קירקר
ופער את עיניו,

00:12:21:19 00:12:18:11
'אלוהי אברהם יודע'.
לא אשחט, אני אגרש!' אמר.

00:12:27:02 00:12:21:19
אומרים שכך הם התגרשו.
מכאן שצאצאי לאווי...

00:12:28:08 00:12:27:02
סיפור ממש יפה!

00:12:32:02 00:12:28:08
הצאצאים של לאווי
היו צדיקים מאוד. לאחר מכן,

00:12:35:01 00:12:32:02
הוא היה אוכל בשר?
- הוא אכל, אך לא שחט.

00:12:36:16 00:12:35:01
לא שחט.
- לא שחט.

00:12:42:06 00:12:38:02
לאחר מכן, אחרי המקרה שאותם
שכנים הובילו לגירושין, הגיע בעל.

00:12:44:24 00:12:42:06
כשבא המועמד, הם היו גרושים
אחרי שילדו שלושה ילדים,

00:12:46:13 00:12:44:24
ועדיין חיו באותו בית.

00:12:53:15 00:12:46:22
אמרו 'הגיע בעל בשבילך, כיצד יבוא
לבקש את ידך כשיש גבר אחר בבית?

00:12:55:20 00:12:53:15
'איך ייכנס
וישאל אותך?' אמרו לה,

00:12:58:15 00:12:55:20
'מה אתם מציעים לי לעשות?
תייעצו לי' אמרה.

00:13:04:21 00:12:58:15
עצתנו היא שתאמרי שאת הולכת
להביא מים או עצים מהיער ותצאי,

00:13:07:10 00:13:04:21
וכך הוא יבריא וייקח אותך.

00:13:11:18 00:13:07:10
הבעל החדש שבא ייקח אותך,
'את גרושה, התגרשת' אמרו לה.

00:13:14:03 00:13:11:18
'טוב' אמרה וקיבלה את עצתם.

00:13:19:12 00:13:14:04
הגבר בא מבחוץ, היא יצאה אליו,
תכננו יחד תכניות והוא לקח אותה.

00:13:25:23 00:13:19:12
זה שהיה בבית, אבא לאווי שאל:
'לאן הלכה?' כל אותו היום והלילה.

00:13:31:20 00:13:26:00
'איזה מין אדם טיפש אתה!' ענו
השכנים, בעל ואישה, ששלחו אותה כך.

00:13:36:00 00:13:32:02
'מי שלקח אותה זה בעל אחר,
'מה אתה מחפש אותה?' ענו לו.

00:13:40:00 00:13:36:00

'ככה?', 'כן'.
'בעל לקח אותה?' 'כן'.

00:13:44:24 00:13:40:02

אז אתם אלה שקמתם לפרק את נישואי!
אתם אלה ששלחתם אותה עם בעל אחר.

00:13:47:03 00:13:44:24

אתם אלה שגרמתם לגירושין!
עכשיו אני יודע זאת!

00:13:51:00 00:13:47:03

האם אלוקי אברהם יראה זאת וישתוק?
האם אינו רואה זאת?

00:13:53:12 00:13:51:02

אמר והרים ידיו כלפי מעלה.

00:13:59:11 00:13:53:12

למחרת בזמן שעישובו בגינת הירק,

00:14:03:16 00:14:00:08

בא נגודה וקבר אותם באדמה.

00:14:09:11 00:14:03:16

מה זה נגודה?
- ברק. משמים ירד ברק על שניהם.

00:14:13:00 00:14:09:11

לאחר מכן, אנשי המקום לא דיברו
על שום נושא אחר מלבד זה.

00:14:16:21 00:14:13:00

'מי ששמע לאבא לאווי תשמע אותי',
היה אומר מי שנעשה לו עוול.

00:14:20:01 00:14:16:21

'מי ששמע לאבא לאווי תשמע לי',
היו מרימים ידיה מעלה.

00:14:23:16 00:14:20:01

'אתה ששמעת לתפילתו אנא תשמע אותי',
נעשה לי עוול כזה וכזה'.

00:14:29:00 00:14:23:17

אחרים היו אומרים כך,
וכך הוא גידל את שלושת הילדים.

00:14:37:20 00:14:29:05

היא, מהגבר שאיתו הלכה ילדה שלושה ילדים בנוסף לילדים שילדה כאן.

00:14:42:19 00:14:37:20
כך אבא לאווי הוליד את אנברם,
אנברם את זנאש,

00:14:46:02 00:14:42:19
זנאש הוליד את אבי, יאלאו יוסף.

00:14:51:04 00:14:46:02
אחיו של לאווי, איתמר,
הוליד את אנקוויהוש.

00:14:58:02 00:14:51:04
אימא אנקוויהוש גם, מדמבייה
אדם הנקרא אבא ברוק. היה נזיר.

00:15:03:07 00:14:58:02
היא נישאה לו. להם נולדו
קס ברהן, אם שמעת עליו,

00:15:06:14 00:15:03:08
וקס גובזה טספהון,
הקסים שנמצאים בבאר-שבע.

00:15:13:02 00:15:06:14
יש את המשפחה של קס ברהן באשדוד
ובמקומות שונים בארץ, אבבה ברהן.

00:15:19:12 00:15:13:02
הוא היה מורה מקצועי לעברית עוד
באתיופיה, הם חיו בעיר גונדר.

00:15:27:11 00:15:19:12
הוא עלה לארץ ונפטר כאן, קס ברהן
הוא היה הנכד של תמר, אנקוויהוש.

00:15:36:09 00:15:27:11
אביו היה מדמביה, אך אימו משלנו,
מוולו לסטה. זה הצד של אימו של אבי.

00:15:39:21 00:15:36:09
בסדר.
- אמי נקראת בתמות סנבטו.

00:15:46:12 00:15:39:21
מה פירוש השם, למה קראו לה כך?
- הפירוש הוא, מעליה שני ילדים מתו.

00:15:54:02 00:15:46:12
אחד נהרג מהכשת נחש,
אחריו אחותה מתה בילדות.

00:15:56:23 00:15:54:02
מה קרה לה?
- חלתה.

00:16:01:19 00:15:57:03
לאחר מכן אמרו בתמות (שלא תמות),
שלא תמות לנו.

00:16:07:01 00:16:01:19
בתמות, הכוונה, הלוואי שלא תמות,
'אנא ממך תציל אותה ותגדל אותה!'

00:16:15:01 00:16:07:01
אם לא תמות היא טובה כלומר, היא
ילדה טובה אם רק לא תמות לנו.

00:16:17:20 00:16:15:01
לכן קראו לה בתמות.
- בסדר.

00:16:24:16 00:16:17:20
אמי בתמות (נולדה) מסנבטו נגוסה,
סמרזי נגוסה הוא נקרא.

00:16:28:00 00:16:24:16
סמרזי הוליד את נגוסה, נגוסה...
- מה זה סמרזי?

00:16:34:05 00:16:28:03
סמרזי, זה שם של אנשים מפעם.
סמרזי הכוונה, גם אני לא הבנתי ממש.

00:16:40:02 00:16:34:05
סם-ארזי, כנראה שזה
מגעז או משפה אחרת.

00:16:45:22 00:16:40:02
כנראה שזה משפת הגעז או אגוונ'יה.
סמרזי הוא נקרא, סם-ארזי.

00:16:53:17 00:16:46:00
סמרזי הוליד את נגוסה
נגוסה את מלסה, סנבטו ביינסאי.

00:17:03:05 00:16:53:17
ולאחריו את וובה

בת אחת והבנים ארבעה-חמישה.

00:17:13:02 00:17:03:05
הסיבה שהוא נקרא מלסה היא: אבא של
אמי, סנבטו, נולד לפני תקופת הרע.

00:17:16:12 00:17:13:04
במשך שבע שנים היה רעב
באתיופיה, בכל אתיופיה.

00:17:23:14 00:17:16:12
לאחר מכן, אחרי סנבטו נולד מלסה,
(החזיר) מלסה, כלומר, הזמן חזר.

00:17:31:09 00:17:23:14
חלפו שבע שנות רעב, הילד מלסה
נולד בזמן שהזמנים הטובים חזרו.

00:17:38:02 00:17:31:09
לאחר מכן נולד רובל (ראובן),
רובל נולד, כלומר הכל היה טוב.

00:17:45:16 00:17:38:02
רובל נולד, ביינסאי. כל אלה הם
דודיה של אמי, אחיו של אביה.

00:17:54:14 00:17:46:01
אימה נקראה דסטה, דסטה ברוק.
דסטה ברוק...

00:18:00:00 00:17:54:14
קפטה את מי הוליד? את ברוק. ברוק
הוליד את דסטה ואת וונדמנג ברוק.

00:18:06:14 00:18:00:03
את גרמאו ברוק, את קאבייה ברוק
את אלו הוא הוליד.

00:18:17:14 00:18:06:14
וונדמנג ברוק, גרמאו ברוק-ודו ברוק,
שני אלו אחיה של סבתי, מצד אמי.

00:18:21:13 00:18:17:14
בתקופת האיטלקים
הם היו נפחים.

00:18:24:06 00:18:21:13
המלאכות של ביתא-ישראל
היו עבודות ברזל.

00:18:27:01 00:18:24:06
עבודת קדרות נקראו קטקץ'
(מרסק/משטח).

00:18:34:15 00:18:27:01
עובדי ברזל, קדרות. הנשים עסקו
בקדרות, הגברים בברזל, בנול ואריגה.

00:18:40:19 00:18:34:15
היו מוכרים בשוק,
הנוצרים היו באים וקונים מהם.

00:18:46:09 00:18:40:20
הנוצרים נקראו בעלי-הבית
ובנו ראו מהגרים.

00:18:54:05 00:18:46:09
לא היו להם נכסי נחלה, פרנסתם
לרסק ולטחון אבנים ולעסוק בקדרות.

00:19:00:08 00:18:54:05
כמו כן 'להיכנס לבורות ולעסוק
באריגה ולהכות בברזל ויאכלו'.

00:19:03:03 00:19:00:08
כך נאמר, וכך היו מתפרנסים.

00:19:06:13 00:19:03:03
השלטון לא נתן אדמות
למי ששייך לביתא ישראל.

00:19:10:10 00:19:06:13
סוג של גזענות,
אלו היו זמנים של אמבה-גנן.

00:19:16:12 00:19:10:10
באותה תקופה, איטליה השתלטה
על אתיופיה למשך חמש שנים,

00:19:20:03 00:19:16:13
שלטה על אתיופיה חמש שנים.
בתקופה שהיא שלטה,

00:19:27:16 00:19:21:01
אחיה של אם אמי חיו בסביבה שבה
היו בעלי מעמד כמו שאמרת,

00:19:33:11 00:19:27:16
הם עסקו בברזל. המתורגמן
של האיטלקי אמר לו בשפתו:

00:19:37:18 00:19:33:11
'אלו עוסקים בברזל',
כאשר שאל מה עיסוקם.

00:19:42:13 00:19:37:18
כאשר אמר ברזל, אנשי אתיופיה קוראים
גם לנשק ברזל. האיטלקי לא הבין:

00:19:46:12 00:19:42:13
'אם מדובר בנשק, הם רוצים להילחם.
רוצים ליצור נשק ולהילחם בנו' אמר.

00:19:51:07 00:19:46:12
'הבא אותם!' ציווה.
הם באו, ארבעה אחים.

00:19:55:01 00:19:51:07
הם התקרבו. 'במה אתם עוסקים?'
'אנחנו עוסקים בברזל'.

00:19:57:04 00:19:55:01
'אתם עוסקים בנשק?' - 'כן'
- יש נשק (ברזל) בביתכם?

00:20:01:10 00:19:57:04
'יש לנו נשק אחד,
יצרנו אחד להגנה עצמית'.

00:20:04:12 00:20:01:10
כך המתורגמן עשה להם עוול.

00:20:06:16 00:20:04:12
כשאמר נשק, האיטלקי חשב:

00:20:11:03 00:20:06:16
'אם הם מייצרים נשק,
אלו חבשה שרוצים להילחם בנו'

00:20:16:23 00:20:11:03
שלחו את אחד האחים,
'לך תביא את הנשק שבבית'.

00:20:21:14 00:20:16:23
את השלושה הרגו וקברו אותם
בבור אחד לפני שהרביעי יחזור.

00:20:27:08 00:20:21:14
כשחזר, הוא פגש אדם אחר, קטמאו ברק.
'לאן אתה הולך?' שאל אותו.

00:20:30:21 00:20:27:08
'האיטלקים ציוו עליי.
בבית היה נשק אחד של אחי,

00:20:33:22 00:20:30:21
והם אמרו לי להביא אותו
והנה הבאתי להם.'

00:20:38:14 00:20:33:22
'אחיך חוסלו, הם מתים.
הם כבר לא בחיים.

00:20:44:10 00:20:38:14
אם תלך, אתה תמסור את הנשק
ותמות גם. לכן תחזור.' אמר לו.

00:20:48:15 00:20:44:10
הוא שמע את זה וחזר,
וכך ניצל ממוות, אבל הם חוסלו.

00:20:54:03 00:20:48:15
משום כך, אימה של אמי התאבלה עליהם
כל חייה. אני יודע, היא גידלה אותי.

00:21:00:08 00:20:54:03
את אחיי, בא פשיסט איטלקי אכזר,
שם אותם בבור אחד.

00:21:05:21 00:21:00:08
את אחיי שלא היה בהם חטא
הוא הרג וקבר אותם בבור אחד.

00:21:13:08 00:21:05:21
את שלושתם בבור אחד. מדובר בבור
עם דפנות שנוצרו מאליהם.

00:21:19:02 00:21:13:08
טמנו אותם שם.
אני זוכר אותה מתאבלת עליהם.

00:21:26:00 00:21:19:02
ובכן, אימה של אמי - קפטה.
קפטה הוליד את ברוך, ברוך את דסטה.

00:21:31:02 00:21:26:00
דסטה ילדה את אמי.
עד כה אלו הם תולדותיי.

00:21:35:06 00:21:31:02

במה התפרנסו הורייך?

00:21:45:03 00:21:36:06
הוריי, אבי עסק בנול, היה חקלאי
היה אדם מאמין מתפלל ומבקש את ה',

00:21:52:19 00:21:45:03
כהן. היה מודה תמיד. אנשים באו
אליו מכל מקום בענייני בריאות.

00:21:57:18 00:21:52:19
לא היו הולכים הרבה למרפאות,
היו באים לשם, גם היה מעיין מרפא,

00:22:00:15 00:21:57:18
על ידינו, על יד הבית שלנו,
הוא נקרא גנת-אבא.

00:22:07:19 00:22:00:15
את כל הציבור שהיה מגיע לשם תמיד,
מוכן לקחת אותם לטבול ולהחזיר אותם.

00:22:10:01 00:22:07:20
במקום הזה בהתגלות,
בחלום היה מראה לו.

00:22:14:09 00:22:10:01
כשאנשים היו מגיעים למקום ההוא,
אם אותו אדם עשה מעשה חטא,

00:22:16:19 00:22:14:09
הוא אומר לו בחלום
את כל מה שעשה.

00:22:21:02 00:22:16:19
לאביך הוא אומר?
- בחלום הוא אומר לו לאותו אדם.

00:22:27:03 00:22:21:02
אחרי שהוא רוחץ ומיטהר במקום ההוא,
בחלום כשהוא ישן הוא אומר לו.

00:22:35:03 00:22:27:03
מה הוא עשה, איזה חטא חטא ומה יקרה
לו ולאן שילך איזה מרפא הוא ימצא.

00:22:39:18 00:22:35:22
זו הייתה העבודה שלו,
על-יד המעיין?

00:22:44:02 00:22:39:18
כאשר באים אנשים, הוא מקבל אותם,
מאכיל ומשקה, לוקח אותם לרחוץ,

00:22:48:19 00:22:44:02
נותן להם גרעינים (דגנים),
ומלווה אותם למלא מעיין המרפא.

00:22:51:01 00:22:48:19
הוא מכניס אותם והם לנים שם.

00:22:52:00 00:22:51:01
מה זה מייהות?

00:22:57:07 00:22:52:02
מייהות זה מקום שבו אדם חולה
בא ומבקש ומתפלל בו.

00:22:59:13 00:22:57:17
בסדר.
- זה לתפילה.

00:23:03:23 00:22:59:13
אתה זוכר סיפור כזה שאדם
דיבר אליו בחלום באמת?

00:23:06:22 00:23:03:23
אני זוכר.
- מה אתה זוכר?

00:23:12:16 00:23:06:22
המקום היה בעייתי.

00:23:18:14 00:23:12:16
פרצה מגפת 'מקר' ואמי, אחותי
ובני משפחה רבים נפטרו בבת אחת.

00:23:25:23 00:23:18:14
הוא הלך להתפלל באבא-גן:
מה עשינו, אלוהי ישראל, במה חטאנו?

00:23:29:13 00:23:25:23
'מדוע יש כל-כך הרבה מוות?', שאל.

00:23:33:12 00:23:29:13
'אני אהרוג גם אותך.
תעזוב את המקום', ענה לו.

00:23:37:06 00:23:33:12
'המקום הפך טמא על-ידי

מגלי עתידות' אמר לו,

00:23:42:05 00:23:37:06
'לכן אתה תמות. אם תישאר תמות.
תצא מכאן כבר' אמר לו.

00:23:47:11 00:23:42:07
לאחר מכן הוא לא נשאר שם ויצא.
ובכן, את זה אני זוכר.

00:23:52:04 00:23:47:11
ועוד מקרה, היה אחד
מקרב הנוצרים שהיה אמיץ.

00:23:58:11 00:23:54:02
בקיץ, המקום ההוא (מעין המרפא)
היה מתוחם ואף אחד לא היה נכנס.

00:24:01:07 00:23:58:11
למרות שלא היתה גדר,
אף אחד לא נכנס. האנשים פחדו.

00:24:07:12 00:24:01:07
החצוף ההוא, למרות שאמרו לו לא
להיכנס, נכנס, קצר עשב לבקר והלך.

00:24:12:16 00:24:07:12
אחר כך, הלך והגיע לביתו,
ואז בטנו התנפחה מאוד.

00:24:16:24 00:24:12:16
אני הוא, אלוהי אבא-גן,
אלוהי ישראל שגרמתי לבטןך לתפוח.

00:24:19:14 00:24:16:24
כך קול דיבר מגרונו והוא מת.

00:24:21:05 00:24:19:14
אח"כ הנוצרים הפיצו:

00:24:25:10 00:24:21:05
'אוי לכם, אל תיכנסו למללה
של ביתא-ישראל, היזהרו!'

00:24:28:02 00:24:25:10
זה עוד מקרה.
- אתה זוכר את זה?

00:24:32:18 00:24:28:02
אני זוכר. ועוד מקרה,

אני עוד לא נולדתי כשזה קרה.

00:24:38:17 00:24:32:18
ועוד מקרה שקרה לאחר שנולדנו,
היה אדם עני, הוא היה נוצרי.

00:24:42:23 00:24:38:17
הוא היה מהכפר השכן.
היה חי ליד שני עשירים.

00:24:46:14 00:24:42:23
היה עובד אצלם ומתפרנס,
וכך חי שנים.

00:24:51:18 00:24:46:14
הוא קנה שתי עיזים,
נשא אישה והולידו ילדים.

00:24:56:09 00:24:51:18
העז הזו שקנה, התרבתה
ומילאה לו דיר שלם.

00:25:00:24 00:24:56:09
בעזרת אותה עז הוא קנה שור
עם קרניים ועגלה.

00:25:05:19 00:25:00:24
כלומר הוא מכר חלק מהעיזים.
וכך הוא הלך וגדל.

00:25:14:23 00:25:05:19
אותם שכנים עשירים קינאו בו, במקרה
זוג שוורים מהאזור אבדו באותו הזמן.

00:25:18:23 00:25:16:00
אפרסטה, הוחלט על-ידי
דיין על אפרסטה.

00:25:20:01 00:25:18:23
מה זה אפרסטה?

00:25:23:20 00:25:20:01
'הסגירו את מי שגנב!'
- איך עושים את זה?

00:25:29:07 00:25:23:20
כל הציבור מתאסף ודורשים
להסגיר את מי שגנב.

00:25:33:02 00:25:29:07

'אפרסתה' קראו לזה,
להסגיר את מי שגנב.

00:25:36:06 00:25:33:02
'את מה שהשמש ראתה
בוודאי גם אדם כלשהו ראה!'

00:25:42:10 00:25:36:06
כשהגנב נעלם היו עושים כך.
הציבור מתאסף ואומרים: 'הסגירו!'

00:25:48:03 00:25:42:10
באותו הזמן אותם אנשים,
אל תשכחי, קינאו באותו עני,

00:25:52:01 00:25:48:03
שקנה עז, נישא,
הוליד, קנה שור וכולי.

00:25:58:18 00:25:52:12
אותם עשירים חששו:
'הוא ילך ויהיה עשיר יותר מאיתנו!'

00:26:02:03 00:25:58:18
לכן, על לא עוול בכפו, אמרו:
'הוא זה שגנב את זוג השוורים!'

00:26:03:19 00:26:02:03
כך אמרו והעידו נגדו השניים,

00:26:07:00 00:26:03:19
במהלך האפרסתה, דבר שלא היה
מעורב בו ולא הכיר.

00:26:09:03 00:26:07:00
הם טענו שהוא גנב בעצמו?
- הוא לא גנב.

00:26:11:02 00:26:09:03
לא, הם טענו שהאיש עצמו גנב?

00:26:13:23 00:26:11:02
אותם עשירים, הם טענו
שהוא גנב מתוך קינאה,

00:26:18:06 00:26:13:23
מפני שחששו שהוא יעלה עליהם בעושר.
לכן הם הצביעו עליו כגנב.

00:26:23:13 00:26:18:06

ובכן, אותו איש נתפס על-יד דיין,
אותו איש אין בו דבר.

00:26:29:10 00:26:23:13
מלבד אותה עדות שקר ששכניו העשירים
העלילו עליו כדי שיתרושש, שלא יגדל.

00:26:35:01 00:26:29:18
ובכן, אותו איש טען:
'האם אני הוא שגנבתי? אנא מכם!'

00:26:38:22 00:26:35:01
הדיין טען:
'אתה יצאת באפרסתה, לכן תשלם!'

00:26:46:18 00:26:38:22
הוא מכר את הפרות והעזים שלו, ושילם
לאיש שנגנב ממנו, על לא עוול בכפו.

00:26:50:06 00:26:46:18
לאחר מכן, בלילה וביום
אותו האיש לא נרדם.

00:26:55:14 00:26:50:06
הוא הלך לכנסייה וביקש
'ג'ורגיס, מרים' על-פי האמונה שלהם.

00:26:59:24 00:26:55:14
הוא הלך לשם ונדר:
'לג'ורגיס אתן את זה ולמרים את זה!'

00:27:08:04 00:26:59:24
הלך לקסים (הנוצרים) ולפסלים אך לא
מצא שום סימן. להיפך, בזבז עוד כסף.

00:27:15:03 00:27:08:04
לאחר מכן, החליט כי מקום התפילה
של ביתא-ישראל, של הפלשים,

00:27:19:23 00:27:15:03
אומרים שזה המקום
שבו מוצאים את האמת.

00:27:24:02 00:27:19:23
לכן החליט 'אגיע לשם ויהי מה.
איך נכנסים לשם?' חשב הנוצרי.

00:27:26:03 00:27:24:02
הוא בא אל אבי.

00:27:31:03 00:27:26:03
היה גם עוד איש גדול בשם אבא מרשה,
דודו של אבי, הוא היה קרוב שלנו.

00:27:35:15 00:27:31:03
והיה גם אדם בשם אבא רובל,
רובל יעקב, מרשה יעקב.

00:27:38:24 00:27:35:15
ויאלאו יוסף, אבי.
אלו היו שכנים וחיו יחד.

00:27:40:03 00:27:38:24
מה אתם אומרים?

00:27:44:14 00:27:40:03
אני שילמתי מחיר של זוג שוורים
על דבר שלא הייתה לי בו יד,

00:27:47:06 00:27:44:16
מפני שחששו שאתעשר כמוהם,

00:27:52:24 00:27:47:06
על-מנת שלא אתעשר, העידו נגדי
וכך עשו לי, על לא עוול בכפי,

00:27:58:02 00:27:53:00
הלכתי לכנסייה וזעקתי, אך ג'ורג'יס
לא שמע אותי וגם מרים לא שמעה אותי!

00:28:01:13 00:27:58:02
אומרים כי מקום התפילה
שלכם נותן תשובה מיידית,

00:28:04:20 00:28:01:13
איך אני יכול להיכנס לשם?
שאל אותם.

00:28:10:12 00:28:04:21
אבי ענה לו: 'אתה מביתא-כרסטיאן,
מאמין נוצרי'.

00:28:14:19 00:28:10:12
אנחנו ביתא-ישראל,
מאמינים בתורה,

00:28:21:09 00:28:14:19
כמאמינים בתורה,
אנחנו הולכים לנהר ומיטהרים,

00:28:25:05 00:28:21:09
לוקחים איתנו גרגרי חמוס,
ונכנסים לשם בטהרה.

00:28:34:12 00:28:25:05
אם אדם מישראל, קל וחומר אתה, יכנס
לשם בלא שכיבס בגדיו והיטהר, יומת.

00:28:39:24 00:28:34:12
אתה תעורר זעם ואתה תומת,
כך שלא תוכל להיכנס.

00:28:44:09 00:28:39:24
'ראשית, למען הדת שלך.
שנית, לא תוכל להיכנס ללא טהרה!'

00:28:47:19 00:28:44:17
אם אכן אני חוטא,
שהאל יהרוג אותי.

00:28:52:14 00:28:47:19
בעניין הרחצה, ארחץ.
תראו לי היכן, ארחץ ואלך ויהי מה.

00:28:55:12 00:28:52:14
'אם תוכלו תלכו יחד איתי,
ואם לא, אלך לבד.' אמר.

00:28:58:04 00:28:55:12
אבי אמר: 'האיש הזה
החליט סופית!'

00:29:02:02 00:28:58:04
כדי שהמקום לא יטמא,
מפני שנוצרים לא נכנסים אליו,

00:29:06:23 00:29:02:02
'כדי שלא יטמא,
נטהר אותו ויעשה כרצונו!'

00:29:10:02 00:29:06:23
הם הלכו לנהר ואמרו לו:
'עליך לטבול שבע פעמים!'

00:29:12:04 00:29:10:02
לקחו אותו לנהר ואמרו 'טבול!'

00:29:15:15 00:29:12:04
הוא אף פעם לא התרחץ
הנוצרים באתיופיה לא מתרחצים,

00:29:21:16 00:29:15:15
אפילו כשמכבסים את בגדיהם הם חוששים
שהנכסים שלהם יאבדו. זו אמונה.

00:29:25:05 00:29:21:16
הם לא מתרחצים הם לא רוחצים
את גופם והם חיים ככה.

00:29:27:04 00:29:25:05
לעומת זאת, הישראלים
היינו הולכים כל שישי,

00:29:29:01 00:29:27:04
וגם בימות החול,
היינו הולכים ומתרחצים.

00:29:32:16 00:29:29:01
ביחוד ביום שישי, על-מנת לשמור
את השבת וללכת לבית התפילה.

00:29:35:06 00:29:32:16
ביום שישי אין אחד
מביתא-ישראל שלא מתרחץ.

00:29:41:20 00:29:35:06
'מה יש להם לישראלים הללו,
כמו דגים הם כל הזמן מחפשים מים?'

00:29:43:15 00:29:41:20
היו מבקרים אותנו.

00:29:50:01 00:29:43:15
'ישראל ודגים לא זזים מהמים',
היו מקללים אותנו, הנוצרים.

00:29:57:20 00:29:50:01
ובכן, אותו נוצרי הגיע
ואבי הטביל אותו, אחרי שיצא...

00:30:02:12 00:29:57:20
כשאמר לו 'תטבול', לפני שנכנס למים,
הוא ראה שהמים כהים (שחורים) ונרתע,

00:30:06:02 00:30:02:14
'צרו מדהניאלם! לא נכנס!
אני לא נכנס!' אמר.

00:30:07:07 00:30:06:02
'תטבול, אמרתי לך!'

00:30:10:11 00:30:07:07
אחרת לא תוכל להיכנס
לאבא-גן למהללה' אמר לו.

00:30:15:01 00:30:10:11
אם רצונך להיכנס למייהות
ולהתפלל, כנס פנימה ותטבול,

00:30:22:05 00:30:15:01
הוא ראה שהנהר שחור מבפנים ופחד
שאולי יש שם חיה טורפת, והתנגד.

00:30:26:20 00:30:22:05
אבי היה מאחוריו ודחף אותו
פנימה בכוח וכך הוא טבל.

00:30:31:09 00:30:26:20
'ימדהניאלם!' קרא ויצא.
כשהוא מאיים וכועס,

00:30:36:18 00:30:32:02
לאחר מכן הוא יצא כשבגדיו ספוגים .
ובכן מעתה שיהיה כרצונך' אמר אבי.

00:30:38:22 00:30:36:18
קם והלך אותו אדם
והיה באבא-גן כל הלילה,

00:30:44:03 00:30:38:22
בא אליו בחלום ואמר לו: 'עני מסכן,
מי שגנב את השוורים זה פלוני'.

00:30:47:20 00:30:44:03
הוא גילה לו. הוא גילה לו מי
גנב אותם, מי הגנב האמתי.

00:30:51:07 00:30:47:20
הלך וטען: 'הכרחתם אותי לשלם
על דבר עבירה שלא ביצעת'.

00:30:54:14 00:30:51:07
'מי שגנב את השוורים הוא פלוני,
לכו ותשאלו אותו'.

00:30:57:24 00:30:54:14
זה לאחר שישן שם (באבא-גן),
ובחלום הוא גילה לו.

00:31:03:05 00:30:59:09

כשהדיין הלך לשאול
את אותו פלוני:

00:31:07:03 00:31:03:10
'הוצא אותם! אתה הוא שגנב את
אותם שוורים!' אמר לאותו גנב.

00:31:08:13 00:31:07:03
את מה שנאמר לו בחלום.

00:31:10:15 00:31:09:01
'לא אני גנבתי', טען.

00:31:13:20 00:31:10:15
היכו אותו במוט, צעק 'חכו!
אביא אותם מהמקום שבו נמכרו'.

00:31:20:00 00:31:13:20
'תנו לי יום ואביא אותם מהמקום שבו
נמכרו' אמר הלך והביא את השוורים,

00:31:25:15 00:31:20:00
אותו עני, ששילם לחינם,
רכושו הוחזר לו.

00:31:30:24 00:31:25:15
אותם עשירים לעומת זאת,
שהעידו לחינם באפרסתה,

00:31:35:14 00:31:30:24
רק מפני שחששו שיגיע
לגדולה שלהם, התגלו,

00:31:40:22 00:31:35:14
כך רואים שאבא-גן עזר לא רק
לביתא-ישראל, אלא גם לנוצרים.

00:31:46:06 00:31:40:22
אבא-גן הוא מקום לתפילה ובקשות,
זה היה מקום שחס על עניים.

00:31:50:06 00:31:46:06
זה מה שאני זוכר בקשר לאבא-גן.
- זה מדהים. זה מקום ממש מדהים.

00:31:55:24 00:31:50:06
אימך נפטרה בלידה והלכת ל...

00:32:01:23 00:31:55:24
הלכתי לסמיין, אחיותיה של אמי לקחו

אותי, שם הצטרפתי אל הקסים,

00:32:08:22 00:32:01:23
נתחיל משם. מה אתה זוכר ממותה של
אימך, מה אתה זוכר מהזמן שהלכת משם?

00:32:13:02 00:32:08:22
ואיך הצטרפת לבית-הספר של הקסים?
- כשאמי נפטרה, עשו אזכרה.

00:32:19:22 00:32:13:02
אחיותיה של אמי... בעלה של אחותה
היה קס. הם לקחו אותי (על הכתפיים).

00:32:25:07 00:32:19:22
אתה זוכר?
- זה רחוק, יומיים שלמים של הליכה.

00:32:28:21 00:32:25:07
ביום הראשון יוצאים
ובסופו לנים במקום אחר,

00:32:32:04 00:32:28:21
ביום השני ממשיכים בדרך.
יומיים ברגל.

00:32:35:15 00:32:32:04
בעלה של דודה שלי היה עשיר,
לכן הביא איתו פרד,

00:32:38:05 00:32:35:15
הם העלו אותי על פרד
וכך לקחו אותי,

00:32:43:08 00:32:38:05
בירידות הרימו אותי על הכתפיים.

00:32:46:23 00:32:43:08
מה היו התחושות שלך,
הבנת שאמך מתה?

00:32:53:24 00:32:46:23
אני לא ממש זוכר,
אך אנשים מספרים שהייתי חלש מאוד.

00:32:57:13 00:32:54:00
'אבא שלך שלח אותך, כי אמר
שאינו רוצה לצפות בך מת!'

00:33:01:11 00:32:57:13

האחים שהיו מעליי היו גדולים.
אלו שהיו מתחתי לא הבינו.

00:33:06:00 00:33:01:11
אבל אני, מכיוון שהתגעגעתי
מאוד לאמי, הייתי חלש,

00:33:07:15 00:33:06:00
כך אמרו לי אנשים.

00:33:09:18 00:33:07:15
מהסיבה הזו אבי אמר:

00:33:16:02 00:33:09:18
'שלא אראה אותו מת, שילך.
אם יגדל מה טוב ואם ימות שימות שם'.

00:33:23:00 00:33:16:05
החליט ולכן שלח אותי. וגם היה
קשה לאבי לגדל 12-13 ילדים בבית,

00:33:32:02 00:33:23:00
זו בעיה. לגדול בלי אימא זה לא
דבר קל, זה קשה, ככה הלכתי לשם,

00:33:40:01 00:33:32:02
אחת מהאחיות של אמי הייתה
מאוד עשירה, מאוד עשירה,

00:33:43:09 00:33:40:04
אלוהים נתן לה בשפע, הייתה
מבורכת. הייתה מאמינה באלוהים.

00:33:46:23 00:33:43:10
הייתה עוסקת בקדרות
היו לה איכרים שחרשו בשבילה,

00:33:55:00 00:33:48:01
אחת מהן, בעלה היה קס.
החצר האחורית מלאה בכוורות ובדבש,

00:33:57:08 00:33:55:00
היו אוכלים דבש וחלב.

00:34:01:03 00:33:57:08
המון עיזים, איילים,
שורים ופרות.

00:34:05:20 00:34:01:03
היה שם בית-תפילה גדול,

עם חצר גדולה.

00:34:12:02 00:34:05:20
שם היו חוגגים את החגים, פסח,
ראש השנה, את כל החגים השונים.

00:34:18:01 00:34:12:02
שם, אצל בעלה של דודתי קס ביאדגליי,
ביינסאי קראו לו, זיכרוןם לברכה.

00:34:23:19 00:34:18:01
כולם כבר נפטרו. הם עלו ונפטרו,
אצלם היו מארגנים את הכל.

00:34:29:02 00:34:23:19
גדלתי אצלם. במקום שבו הם חיו
היו נזירים גדולים, מהעבר הרחוק.

00:34:35:01 00:34:29:02
מהעת העתיקה, מלפני הימים הקשים,
מתקופתו של גדעון.

00:34:40:16 00:34:35:01
זרע יעקב, זרע יצחק.
עוד מתקופתם של כל אלו,

00:34:44:03 00:34:40:16
לא עזבו את המקום, הם צאצאים.

00:34:49:09 00:34:44:03
מה אתה זוכר מהרגע שהגעת לשם?
אתה זוכר מה הרגשת?

00:34:54:24 00:34:49:09
כן. מיד אחרי שהגעת
אל הדודות שלי התחלתי ללמוד,

00:35:02:04 00:34:55:00
היה איש גדול בשם ביימוט דניאל,
הוא ידע את שפת הגעז על בוריה.

00:35:07:07 00:35:02:04
הוא למד אצל הנזירים,
אך לא קיבל הסמכה (לקס).

00:35:13:16 00:35:07:07
הוא היה משורר, מקונן וגם
בתפילות יחד עם הקסים,

00:35:16:12 00:35:13:16

לא היה אף אחד שהגיע לרמתו.

00:35:23:04 00:35:16:12
הוא היה מורה. כאשר הפך לממנהר
והחל ללמד ילדים, אני הייתי ביניהם.

00:35:28:20 00:35:23:04
כך שהוא היה המורה הראשון שלי.
- מה אתה זוכר מתחילת הלימודים שלך?

00:35:31:04 00:35:28:20
את עשרת הדיברות, יתברק אגזיאבהר
הברכה הבסיסית אצל ביתא-ישראל.

00:35:32:03 00:35:31:05
התחלנו עם אלה.

00:35:37:11 00:35:32:04
לאחר מכן הוא נתן לנו לשנן את הפידל
(לוח א' ב' באמהרית).

00:35:45:11 00:35:37:11
לאחר ששיננתי את הפידל, למדתי את
הדוויט, (תהילים) דוויט אלו תפילות,

00:35:52:02 00:35:45:11
את הדוויט היינו לומדים לפני שאכלנו
מזון מוקדם בבוקר, לפני שטעמנו דבר,

00:35:55:12 00:35:52:05
מוקדם בבוקר היינו
מתחילים עם הדוויט.

00:35:59:12 00:35:55:12
רציתי לדעת, היית במקום חדש,
מה היו התחושות שלך?

00:36:05:03 00:35:59:13
סביר להניח שהתגעגעת למשפחה?
- כן, לאחר שהגעתי אל דודתי,

00:36:11:22 00:36:05:03
המשפחה שלי, אחיי ואחיותיי,
התגעגעתי אליהם מאוד, גם לאבי,

00:36:14:21 00:36:11:22
אך לאחר כמה זמן התחלתי
להתרגל לזה יותר ויותר,

00:36:17:23 00:36:14:21

כי היו את ילדי השכנים
שאינם הייתי עולה ויורד,

00:36:22:08 00:36:17:23
הדודות שלי, מאחר שחייתי ביניהן,
המזון והמשקה, הבגדים, הכול בשבילי.

00:36:26:23 00:36:22:08
כל אחת ביקשה 'אני אלביש אותו...'
הן גידלו וטיפחו אותי מאוד,

00:36:32:12 00:36:26:23
מאוד טיפחו אותי, לכן זה השכיח ממני
את מותה של אמי ואת העדרם של אחיי.

00:36:39:14 00:36:32:12
לאחר מכן, גדלתי והתחזקתי
והמשכתי גם את לימודיי.

00:36:42:16 00:36:39:14
בנוסף סייעתי ברעייה
ובהרבעה של הבקר,

00:36:48:08 00:36:42:16
עזרתי לשמור על נכסיהן של דודותיי,
ועמדתי לרשותן גם בחקלאות.

00:36:51:04 00:36:48:08
כמו כן, עזרתי בשדה
בחקלאות בחורף, בקיץ,

00:36:57:04 00:36:51:04
וכך המשכתי בתחזוקת החקלאות
ובשליחויות שונות, ככה גדלתי.

00:37:03:20 00:36:57:04
כאשר הגעתי לגיל בגרות,
עלינו לכאן, לארץ.

00:37:16:00 00:37:03:20
בבית-הספר, מי דאג לך למחברות
וכלי כתיבה? איך הייתם לומדים?

00:37:25:02 00:37:16:00
כלי-כתיבה? בזמנו לא היו
הרבה מחברות וכלי כתיבה,

00:37:29:18 00:37:25:02
אני הולך לשוק,
אמי נתנה לי כסף והלכתי לשוק.

00:37:34:21 00:37:29:18
ואני קונה בזה עיפרון ומחברת
ואיתם אני יכול לכתוב הרבה.

00:37:39:06 00:37:34:21
הייתי לומד מהדוויט (תהלים),
ומכל דבר בע"פ וכותב במחברת.

00:37:49:23 00:37:39:06
כמו כן, תרגולי כתיבה וקריאה, כדי
לתרגל הייתי כותב באותה מחברת,

00:37:59:18 00:37:49:23
מעבר לזה היינו לומדים בעיקר מקריאה
בספרים בזמנו לא היה יותר מידי,

00:38:03:06 00:37:59:18
מאוחר יותר זה הגיע,
בתקופת הדרג זה הגיע

00:38:10:02 00:38:03:06
ונפתחו הרבה בתי-ספר. בסביבה שלנו
לא נפתח, בסביבה הרחוקה כן נפתחו,

00:38:18:06 00:38:10:02
הגיעו ספרים ומחברות והיה בשווקים,
כך היינו קונים ומשתמשים.

00:38:24:10 00:38:18:06
בסדר. לפני שנגיע לשם, אמרת שבתחילה
מי שלימד אותך לשון תהלים...

00:38:29:04 00:38:24:10
זה היה ביימוט דניאל.
- כן. אבל אמרת שלמדת תהלים בעל-פה?

00:38:36:03 00:38:29:04
למדתי קודם את עשרת הדיברות,
אחר-כך שיננתי את הפידל.

00:38:41:06 00:38:36:03
פידל, אחרי ששלטתי באלה
התחלתי גם מגעז לגעז.

00:38:49:00 00:38:41:06
התחלתי בגעז 1,2,3,4,5...
ככה עד מאה היינו סופרים.

00:38:52:04 00:38:49:03

לאחר מכן, אחרי ששלטנו בזה,

00:38:57:21 00:38:52:04
הממהר שלי החליט על 'אלף',
אלף זה הרבה מספרים, בגעז.

00:39:01:23 00:38:57:21
באלף: את האויבים של מורי,
את הרחוק בתותח,

00:39:06:10 00:39:01:23
ואת הקרוב בחרב ישחט,
ידון ויפיל.

00:39:11:19 00:39:06:10
את האויבים של מורי, את הרחוק בתותח
ואת הקרוב בחרב ישחט, ידון ויפיל.

00:39:13:18 00:39:11:19
מדוע היה מבקש שתגידו כך?

00:39:17:18 00:39:13:19
שאוויבים לא יגעו במורה שלי,
זו הכוונה.

00:39:22:06 00:39:17:19
אחרי ה'אלף' אנחנו לא יכולים ללמוד.
כלומר, את המספרים.

00:39:24:23 00:39:22:06
אלף זה אומר הסוף.
זה הסוף.

00:39:32:24 00:39:24:23
לאחר מכן, אחרי שתרגלנו ושיננו את
הפידל, אנחנו מתחילים ללמוד תהילים.

00:39:38:07 00:39:32:24
כן. אתה מחזיק את הספר מהילדות
שלך, תראה לנו בבקשה.

00:39:44:00 00:39:38:07
כן. זה הספר שהמורה הראשון שלי נתן
לי, מורי הראשון היה ביימוט דניאל.

00:39:49:09 00:39:44:00
השני קס ביאדגליי ביינסאי, גם קס
אברה, קס ברוק, כולם היו מורינו.

00:39:52:21 00:39:49:09

בבקשה תרים את זה למעלה
ותציג לכיוון המצלמה.

00:40:04:06 00:39:55:20
את הספר הזה, כשהייתי בן
חמש כבר התחלתי ללמוד.

00:40:09:22 00:40:04:06
הרוב קרוע בדופן, אך מכיוון שזה
הספר שלמדתי איתו עוד מילדות,

00:40:12:04 00:40:09:22
לא רציתי לעזוב אותו
והבאתי אותו איתי.

00:40:14:09 00:40:12:04
למרות שהרבה ספרים
אחרים נשארו מאחור,

00:40:16:17 00:40:14:09
הבאתי את זה ואת ספר התורה שיש לי.

00:40:22:14 00:40:16:17
מה זה אומר כאן? בהתחלה.
אחרי שסיימתי ללמוד את ה-הא-הוא,

00:40:28:10 00:40:22:14
מוריי לימדו אותי מזמורי דוויט,
אלו מזמורים של דויד.

00:41:01:00 00:40:28:10
הקס מקריא את פרק א'
בתהילים בשפת הגעז.

00:41:03:00 00:41:01:02
התרגום של זה הוא:

00:41:07:17 00:41:03:00
אֲשֶׁרִי הָאִישׁ אֲשֶׁר
לֹא הֵלֵךְ בְּעֵצַת רְשָׁעִים

00:41:13:23 00:41:07:18
וּבְדֶרֶךְ חָטָאִים לֹא עָמַד
וּבְמוֹשֵׁב לְצִיִּים לֹא יָשָׁב

00:41:17:12 00:41:14:00
כִּי אִם בְּתוֹרַת יְהוָה חִפְּצוּ

00:41:21:08 00:41:17:12
וּבְתוֹרָתוֹ יִהְיֶה

יומם וְלַיְלָה

00:41:26:01 00:41:21:08

וְהָיָה כְּעֵץ שֶׁתּוֹלַע עָלָיו
פְּלִגֵּי מַיִם אֲשֶׁר פְּרִיָּו,

00:41:27:20 00:41:26:01

יִתֵּן בְּעֵתוֹ
וְעָלָהוּ לֹא יָבוֹל

00:41:29:20 00:41:27:21

וְכָל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יִצְלִיחַ

00:41:32:08 00:41:29:24

בסדר.
- כך זה נשמע לדוגמא.

00:41:34:20 00:41:32:11

בסדר. לגבי לימודי ההסמכה
לקס, באיזה גיל התחלת?

00:41:40:24 00:41:34:21

את לימודי ההסמכה לקס
התחלתי עוד בגיל 15, עד שהתחתנתי.

00:41:46:00 00:41:41:03

עד גיל שבע-עשרה למדתי.
הלימודים היו ברמה של 'אחוז-שחרר'.

00:41:49:14 00:41:46:00

למדנו בעונת הקיץ,
בעונת החורף לא היה מתאים.

00:41:52:19 00:41:49:14

הסיבה היא שהייתה
עונת הרבייה של הבהמות.

00:41:55:22 00:41:52:19

היינו הולכים אל היערות,
אנחנו רועי בקר,

00:42:00:06 00:41:55:24

ורועי עזים וכבשים.
אנחנו אנשים עם תפקיד.

00:42:04:14 00:42:00:08

בקיץ היינו לצד המשפחה,
ויש את עונת הרבייה.

00:42:09:00 00:42:04:14

בנוסף גם עזרנו בחריש,
בטיפול ביבול, בחקלאות.

00:42:14:24 00:42:09:02
כשהייתה לנו חופשה, בעונת הקיץ,
אז היינו לומדים בכל הכוח.

00:42:20:02 00:42:14:24
בנוסף, בכל עונה היינו הולכים
לבית-התפילה ועומדים עם הקסים,

00:42:25:00 00:42:20:02
בתפילות, בחגים, בשבתות,
היינו חוזרים על מה שלמדנו.

00:42:30:24 00:42:25:00
לאחר מכן, זהו הציווי.
אדם שיהיה קס, עליו להישמר.

00:42:35:23 00:42:30:24
אשתו חייבת להימצא בתומתה.
חייבת להישמר.

00:42:40:19 00:42:35:23
לא מקבלים הסמכה
לכהונה (קס) לפני שנישאים.

00:42:41:20 00:42:40:21
מדוע?

00:42:48:02 00:42:41:21
אני חייב להיות נשוי. האישה שאני
נושא, אם לא מוודאים שהיא טהורה,

00:42:50:24 00:42:48:02
ותמה אי-אפשר להסמיך לכהונה.

00:42:59:22 00:42:51:09
מחפשים את הכלה המיועדת, את אשתי,
לדוגמא אירסו לי אותה בגיל 11,

00:43:03:22 00:43:00:02
ובגיל שתים-עשרה נשאתי אותה.
היא באה עם ערובה.

00:43:10:14 00:43:03:22
ערובה לכך שלא יהיה מגע
ולא אתקרב אליה במשך שנה.

00:43:13:05 00:43:10:15

אתה זוכר את זה?

- כן.

00:43:17:22 00:43:13:05

תספר לי איך זה היה כשהיא באה?
- היא באה עם ערובה.

00:43:20:06 00:43:17:22

לא, אמרו לך שאתה מתחתן?
- כן.

00:43:24:07 00:43:20:06

היו לך חששות? בן כמה היית, בן 17?
- הייתי בן 18.

00:43:27:05 00:43:24:07

טוב, מה הרגשת?

- באותו הזמן...

00:43:28:06 00:43:27:05

רצית להתחתן?

00:43:32:08 00:43:28:06

כשאמרו לי 'חמיך בא', הייתי רץ.
הייתי מתבייש,

00:43:37:02 00:43:32:08

בנוסף, כשהיו אומרים: 'הנה זו
אשתך', לא אהבתי, הייתי מתבייש.

00:43:40:16 00:43:37:02

הייתה בושה, מאוד.

היה גם כבוד באתיופיה.

00:43:45:07 00:43:40:16

עד שמתחתנים לא הולכים לבית החמים,
אי-אפשר להסתכל על החם.

00:43:49:24 00:43:45:07

בסדר, תוריד את המשקפיים.
- לא היה אפשרי.

00:43:59:07 00:43:49:24

לאחר מכן, התחתנו. עשו לי קשרה.
לכבוד זה שחטו אייל, שחטו שור,

00:44:04:05 00:43:59:07

לאחר מכן הלכנו והבאנו (את הכלה),
עושים קשרה בראשון עד שישי.

00:44:08:24 00:44:04:05
שבוע שלם נשארים בסוכת שמחה,
זו חתונה. לא יוצאים מהצ'גולה.

00:44:11:21 00:44:08:24
החתן, מהרגע שמחליטים להתחתן...

00:44:15:16 00:44:11:21
קובעים יום לחתונה, 30 יום
עד חודשיים לפני כן.

00:44:20:20 00:44:15:19
מרגע שנקבע יום, אסור לי כחתן
להסתובב לבד, רק עם אנשים.

00:44:26:15 00:44:20:20
לא מסתובבים לבד.
לא טוב, הרבה דברים יכולים לקרות.

00:44:30:14 00:44:26:15
הוא עלול למות, החתן, כך אומרים.
- מדוע? לא הבנתי. מה יכול לקרות?

00:44:35:01 00:44:30:14
העניין הוא שמהרגע שנקבע יום, בזמן
שהחתן מסתובב, נחש יכול להכיש אותו.

00:44:38:17 00:44:35:01
הוא יכול להיתקל בשטן (יצר הרע),
הרבה צרות, או שיכול ליפול במדרון.

00:44:42:00 00:44:38:17
אך אם הוא עם אנשים, השטן
לא מתקרב אליו, זו האמונה.

00:44:47:16 00:44:42:00
ובכן, מהרגע שנקבע יום אני יוצא עם
חברים, עם אנשים, או שאני לא יוצא.

00:44:49:04 00:44:47:16
לאחר שנקבע היום...

00:44:54:06 00:44:49:04
זאת אומרת שבמשך חודשיים
אתה מסתובב רק בליווי אנשים?

00:44:57:09 00:44:54:06
מרגע שנקבע יום, אני יוצא
רק עם אנשים, לא יוצא לבד.

00:45:01:24 00:44:57:09

מה אתה זוכר מאותו הזמן?
- היינו יוצאים יחד עם אנשים.

00:45:04:12 00:45:02:08

מי היה מלווה אותך במשך היום?
- חברים.

00:45:05:13 00:45:04:12

זה ממש תפקיד.

00:45:08:24 00:45:05:13

כן. יוצאים לדרך עם חברים
או אנשים, יחד איתם.

00:45:13:08 00:45:09:02

כשאני חוזר, גם יחד איתם, לאחר מכן,
זה עניין של חודש-חודשיים, זה כלום.

00:45:17:22 00:45:13:08

לאחר מכן אמרו לי 'אתה נקשר'.
הכל אורגן, הסוכה נבנתה.

00:45:22:21 00:45:18:10

בנו סוכה רחבה מאוד
כל הציבור בסביבה הזמן.

00:45:28:17 00:45:22:21

פורסם שביום הזה תהיה חתונה.
לטקס ה'קשרה' הוזמנו אורחים.

00:45:33:00 00:45:28:17

מה היו התחושות שלך,
מה הרגשת כשמארגנים זאת עבורך?

00:45:34:02 00:45:33:01

זה משמח!

00:45:34:24 00:45:34:03

יש חששות?

00:45:38:18 00:45:34:24

יש גם חששות.
אנחנו פוחדים, מתביישים.

00:45:43:19 00:45:38:18

זה היה משמח אותנו מאוד,
בנוסף לשמחה יש גם חששות.

00:45:51:21 00:45:45:02

היו רגשות מאוד מעורבים, בעברית
אומרים 'הרגשה'. באמהרית 'סמט',

00:45:58:12 00:45:54:03

היו המון רגשות וגם לב כבד.
יחד עם השמחה היו גם בושה וחששות.

00:46:04:08 00:45:58:12

לא כמו הילדים של היום. המנהגים
שלנו היו מאוד חזקים, ברוך ה'.

00:46:05:23 00:46:04:08

אלו שגדלנו עליהם.

00:46:11:20 00:46:06:01

אביך ואחייך באו לחתונה? זה רחוק,
- הם לא באו. לא באו, כי זה רחוק.

00:46:16:16 00:46:11:20

אבא שלי היה בכיוון לארץ,
זה רחוק, הם לא באו.

00:46:21:24 00:46:16:16

הם אפילו לא הוזמנו מרוב שזה
מקום רחוק, חגגנו עם אנשי המקום.

00:46:30:21 00:46:21:24

מעט רחוק יותר משם, בערך כמו מכאן
לחדרה, היה המקום של הוריה של אשתי,

00:46:35:21 00:46:30:21

משם הלכו ואירסו לי, לאחר מכן
התחתנתי ועשיתי קשרה והלכנו לשם.

00:46:41:09 00:46:35:21

השושבינים ואני, קמנו, התארגנו,
לקחנו פרד והלכנו להביא את הכלה.

00:46:48:19 00:46:41:09

שם, אצל הוריה, לנו שם לילה.
הייתה חתונה מאוד מפוארת.

00:46:53:20 00:46:48:19

אכלו, שתו, מישהו שר שיר ובו
קריאות תיגר למישהו מהצד של הכלה,

00:46:58:08 00:46:53:20

ביקשנו שיוציאו את הכלה
וימסרו אותה, היא הייתה במטבח.

00:47:02:13 00:46:58:08
הוציאו אותה נישאת על הגב,
כשהיא צורחת. אימא שלה בכתה איתה,

00:47:05:06 00:47:02:14
היא צרחה,
'מה עשיתי שאתם שולחים אותי?'

00:47:07:10 00:47:05:06
היא הייתה תינוקת עדיין, בת 11.

00:47:10:03 00:47:07:10
כשהיא בכתה, כולם בכו איתה.

00:47:15:15 00:47:10:03
'מה, אני כזה רע? מה עשיתי?'
חשבת. גם בי עלו דמעות.

00:47:23:22 00:47:15:15
לאחר מכן הם מסרו את הכלה וקיבלנו.
החתן-כלה, השושבינים היינו יחד.

00:47:27:22 00:47:23:22
אמרו לי 'תביט איך היא נראית',
אך התביישתי להסתכל עליה,

00:47:30:01 00:47:27:22
היא גם צרחה 'אל תראו לי אותו!'

00:47:35:11 00:47:30:01
היא צרחה 'אל תראו לי את המראה
של בעלי' היא מכוסה, לא רואים אותה.

00:47:41:03 00:47:35:11
לאחר מכן שמנו אותה על הפרד ואחרי
שהכלה נמסרה אין אפשרות ללון שם.

00:47:46:18 00:47:41:03
הביאו 4-5 ערבים 'שיגיד מי ערב לו',
אמר אביה 'שלא יתקרב אל בתי!'

00:47:51:23 00:47:46:18
שלא יתקרב אל בתי שנה, היא תינוקת
שיקרא לערב ויישבע שלא יתקרב אליה.

00:47:56:07 00:47:52:03
קראתי לערב.
אותו ערב אחר-כך הסביר לי:

00:48:00:24 00:47:56:07

קראת לערב מפני שהיא עוד תינוקת,
להבטיח שלא תתקרב אליה.

00:48:05:10 00:48:00:24
אתה צריך להיזהר. בשנה הקרובה
שתישן עם אימך. שנה תישן בגפך.

00:48:11:08 00:48:05:10
שנה ישנתי בגפי, לאחר שנה
זה הזמן שהיא הולכת להוריה.

00:48:16:11 00:48:11:10
לאחר שהיא חיה שנה שלמה שם,
בחורף היא הולכת להוריה.

00:48:19:15 00:48:16:11
שנה היא התיישרה אצל הוריה
שנה הייתה אצלנו, שנה אצלם.

00:48:24:23 00:48:19:15
כלומר, רק אחרי שנתיים ידעתי אותה.
לאחר מכן כבר התרגלנו זה לזה.

00:48:28:03 00:48:24:23
היינו נראים כמו אחים,
לא היינו נראים כמו בעל ואישה,

00:48:32:23 00:48:28:03
למדנו זה את זה.
לאט לאט בנינו את החיים שלנו.

00:48:36:23 00:48:32:23
כשהתחתנתי, הממהר שלי
נתן לי את הדוויט הזה.

00:48:40:14 00:48:36:23
'הכהונה מתחילה מהיום,
מהרגע שקשרו לך'.

00:48:45:24 00:48:40:14
מהרגע הזה אסור לך ללכת
לבית-כרסטיאן, לעיר ולנוצרים.

00:48:49:03 00:48:45:24
שלא תלך ותאכל ותשתה איתם יחד.

00:48:54:01 00:48:49:03
גם לאישה אחרת אסור לך להתקרב,
תחיה כשאתה שומר על הדת שלך.

00:48:58:02 00:48:54:01
אפילו מהמים שלהם אל תשתה,
אצל ביתא-כרסטיאן או סלאם.

00:49:03:12 00:48:58:02
הסיבה היא שהתורה ציוותה שמי שצריך
להיות כהאן אסור לו להתערבב בגויים.

00:49:08:06 00:49:03:12
או לאכול ולשתות אצלם,
הוא דיבר איתי על האיסור הזה.

00:49:11:12 00:49:08:09
כהאן, הכוונה לקס?
- קס. כן.

00:49:14:07 00:49:11:14
זאת אומרת, הוסמכת ביום שהתחתנת?
- כן.

00:49:17:14 00:49:14:07
באותו היום זו הייתה הכנה,
קיבלתי את ההסמכה הראשונה לכהונה.

00:49:24:03 00:49:17:14
'מאותו היום זה החוק, אתה הולך
להיות מנהיג ציבור' אמרו לי.

00:49:27:17 00:49:24:03
אמרתי 'בסדר' ואכן נשמרתי, הוכר
כי 'הוא הולך להיות מנהיג ציבור'.

00:49:31:09 00:49:27:18
במהלך ההכנות לקראת ההסמכה שלי
התחיל נושא העלייה לארץ ישראל.

00:49:33:03 00:49:31:09
אה, לפני שהוסמכת עלית לכאן?

00:49:36:24 00:49:33:04
את ההסמכה הראשונה כן עברתי.
כשהתחתנתי קיבלתי.

00:49:42:07 00:49:37:00
כשקשרו לי, לבשתי גלימה, אף אחד
לא לובש סתם, רק בהסמכה לובשים.

00:49:47:17 00:49:42:07
הלבישו אותי בקאבה והכריזו 'הסמכנו
אותו. מהיום הוא מנהיג ציבור'.

00:50:00:07 00:49:47:17
אך בשלב השני של ההסמכה הוא יתחייב
לשחוט ולהאכיל, להנהיג את הציבור.

00:50:04:09 00:50:00:07
גילו צעיר עדיין,
לכן הוא ימשיך ללמוד.

00:50:09:16 00:50:04:09
אך מהיום אתה כהאן, שלא תסור
לכאן או לכאן, היזהר! אמרו לי.

00:50:13:07 00:50:09:16
קיבלתי את ההדרכה הזו
והמשכתי את לימודיי.

00:50:19:04 00:50:13:07
בזמן שהתכוננתי, לפני שקיבלתי
את ההסמכה השנייה, את השלב הסופי,

00:50:21:13 00:50:19:04
התחילה העלייה ובאנו לארץ.

00:50:27:23 00:50:21:13
לגבי החגים והצומות שם,
אנו רוצים שתספר על כך...

00:50:34:16 00:50:27:23
קודם כל, במהלך השנה,
כמה חגים יש?

00:50:38:11 00:50:34:17
החגים שיש בשנה ושסופרים אותם,

00:50:42:24 00:50:38:11
הראשון הוא ליסאן,
זה הזמן שהישראלים יצאו ממצרים.

00:50:51:00 00:50:43:02
בליסאן סופרים אחד, החג של ישראל
שבו אנו סופרים אחד נקרא ליסאן,

00:51:01:03 00:50:51:00
בחודש ניסן, בשפה העברית בחודש
ניסן, העבריים יצאו ממצרים.

00:51:09:05 00:51:01:03
היום שבו יצאו ממצרים,
וגם הטביעו את פרעה בים.

00:51:13:02 00:51:09:05

הם קיבלו את התורה,
הוא סובב אותם 40 שנה במדבר.

00:51:15:07 00:51:13:02

כך אומרים ומתחילים בניסאן.

00:51:24:13 00:51:15:15

אחרי ליסאן, ביום ה-14 מהיום שבו
חל ליסאן, חל פסח. חל קורבן פסח.

00:51:28:17 00:51:24:18

בסדר, אבל מה היו עושים בליסאן?
- בליסאן?

00:51:33:10 00:51:28:17

בליסאן אמי עשתה 'זקר',
זקר 40 שנה, זקר (סעודה)

00:51:38:20 00:51:33:10

בזכות אלוהי ישראל, זהו היום שבו
האיר היום על ישראל, זהו יום חג.

00:51:41:24 00:51:38:20

לכן מבקשים: 'אנא תברכו לי על זה',
אומרים ומגישים בקר שחוט.

00:51:45:19 00:51:41:24

מוסייט (מנחה), דבו (לחם),
חופרים בור באדמה ואופים,

00:51:48:19 00:51:45:19

ומגישים גם גאן.
(כד חרס ענק) ט'לה (בירה).

00:51:51:04 00:51:48:19

כל הציבור, רמי מעלה
ופחותים, נאספים לנשמה,

00:51:57:03 00:51:51:04

'לעילוי הנשמה אנא הזמינו את כל
העניים' הייתה אומרת וכך עשו.

00:52:04:01 00:51:57:03

כל שנה בליסאן וכמוה היו אנשים
אחרים שהיו סועדים. אני זוכר.

00:52:08:04 00:52:04:01

היו שוחטים איילים, בקר,

המוסייט, היו מגישים דבו,

00:52:12:11 00:52:08:04

והציבור היה אוכל ושותה.
אני הייתי נער השליחיות.

00:52:19:11 00:52:12:11

בסדר. לאחר מכן, לאחר 14 יום אמרת?
- אחרי 14 יום קונים כבש.

00:52:23:24 00:52:19:11

כל הציבור, רמי מעלה
ופחותים, היו מתאספים,

00:52:28:07 00:52:23:24

ואוספים כסף.
אוספים, וקונים כבש,

00:52:35:02 00:52:28:08

ששערותיו, איבריו, קרניו אוזניו
וכל כולו מושלם, מראהו יפה,

00:52:42:02 00:52:35:02

הכבש נקנה, הקס הכהאן היה קרב:
'מה דעתך על הכבש? אין בו מום!'

00:52:46:05 00:52:42:02

הציווי הוא להקריב מה שאין בו מום.
לאחר מכן מקריבים את אותו הכבש,

00:52:51:19 00:52:46:05

שוחטים אותו ביום ה-14,
לפני השקיעה. 14 יום מליסאן,

00:52:57:24 00:52:51:20

מי שוחט אותו?
- מי שוחט אותו? הכהאן, הקס.

00:53:06:18 00:52:57:24

שוחט אותו. לאחר מכן,
כל הגברים הישראליים, כשמחשיך,

00:53:10:14 00:53:06:18

לקראת החשיכה הם באים.
וכשהציבור עומד, הוא נצלה.

00:53:12:19 00:53:10:14

כשהם עוד מחזיקים את המטה שלהם.

00:53:15:20 00:53:12:20

הסיבה היא שכאשר יצאו ממצרים,
הם יצאו בחופזה,

00:53:23:20 00:53:15:21
והציווי אומר לאכול את הקורבן
של פסח בחופזה.

00:53:48:22 00:53:23:21
הקס שר בגעז,

00:53:52:23 00:53:49:00
וככה מזמרים
והכוהנים האחרים מקבלים.

00:54:12:02 00:53:52:24
הקס שר בגעז.

00:54:17:09 00:54:12:02
היו מתפללים וכך נאמר:
'לך, שהביאנו ליום הזה, לחג הזה!'

00:54:23:20 00:54:17:09
אותו כבש, היו מבתרים אותו לחתיכות
מלהיטים את האש היטב וצולים.

00:54:29:00 00:54:23:20
יש כאלה המופקדים על הצלייה ומחלקים
לציבור שעומד, כל אחד מקבל מעט.

00:54:34:09 00:54:29:00
עם ק'יטה (מן פיתה) שנאפתה במקום
כך היו מקיימים את מצוות הקורבן.

00:54:38:01 00:54:34:09
'מעטה ואילך לא תטעמו דבר
שהוא חמץ' היו מכריזים.

00:54:39:07 00:54:38:02
לכמה זמן?

00:54:43:05 00:54:39:07
שבעה ימים בפסח לא אוכלים חמץ.
ביום השמיני כבר מותר,

00:54:45:12 00:54:43:05
בסדר.
- וככה זה היה.

00:54:52:24 00:54:45:12
זה (מולד) הירח הראשון.

חודש ליסאן, ראש חודש.

00:54:59:04 00:54:52:24
ואז ב-14 מתבצע ה'קורבן',
עד ה-21 לליסאן מקיימים את הפסח.

00:55:07:00 00:55:00:05
בסדר. מה עושים ביום ה-21?
- היום ה-21 נקרא 'גדפת'.

00:55:11:01 00:55:07:00
מותר לאכול חמץ, אנג'רה,
גם צ'או (תבלינים).

00:55:17:21 00:55:11:01
כל מה שבא מבחוץ אפשר להגיש,
כל דבר חמץ, 'גדף', אפשר.

00:55:21:20 00:55:18:08
סיימנו את הפסיקה.
בסוף מזמרים כך:

00:55:34:16 00:55:21:20
'תודה לאלוהים שנתן לנו
לסיים את החג בטוב'.

00:55:44:13 00:55:35:01
באותם ימים של פסח אף אחד
לא הולך אל נוצרים או מוסלמים!

00:55:50:14 00:55:44:13
נזהרים ומשתמשים רק בכלים חדשים
ורחוצים, רק באלה היינו משתמשים.

00:55:57:01 00:55:50:14
לא אוכלים מוצרי חלב, לא שותים ערק,
קולה ודברים כאלה, כמו האיסור בארץ.

00:56:01:19 00:55:57:15
רק דברים טריים, מרגע לרגע.
אם חלבו חלב, שתינו מייד בעמידה.

00:56:08:00 00:56:01:19
והיה מנהג ייחודי, מתאספים
כמו ביום ה-14, קונים כבש.

00:56:11:13 00:56:08:16
כל גבר מישראל היה בא
ומברך על הקורבן.

00:56:14:15 00:56:11:13

מי שלא נכח, היה צריך לעשות זאת לאחר חודש.

00:56:18:19 00:56:14:15

בסדר. ומה ביום ה-21, היה טקס ייחודי?

00:56:20:12 00:56:18:19

ב-21 בסוף? כן?

00:56:23:17 00:56:20:12

את היום האחרון של ה'גדף' כל אחד עושה בביתו שלו.

00:56:28:01 00:56:23:17

מי שהולכים לתפילה היו הכוהנים והאנשים המבוגרים. כל אחד בביתו.

00:56:31:11 00:56:28:02

בסדר. ומה לאחר היום ה-21? מה לאחר מכן?

00:56:39:13 00:56:31:11

לאחר מכן, מתחילים ספירה של 50 יום, 49 ימים. סופרים 50 ימים.

00:56:42:14 00:56:39:13

משם, מהיום ה-21? - 'ימקר בעל' זה נקרא.

00:56:43:15 00:56:42:16

ימקר בעל?

00:56:46:17 00:56:43:15

כן. חג המקר. זה כתוב (בתורה) מיירר (שבועות).

00:56:52:06 00:56:47:05

ימקר בעל. - טוב, זה נמצא בתורה.

00:56:57:24 00:56:52:11

הכתוב אומר, כשהיו בירושלים, הוא נתן את הציווי למשה בתורה.

00:57:00:17 00:56:57:24

כל הדגן שהבשיל של אדם מישראל.

00:57:05:00 00:57:00:17
כל היבול, התבואה, התירס,
הדגנים, החיטה, השעורה

00:57:07:02 00:57:05:00
לפני שכהן מברך אותם
לא אוכלים ממנו.

00:57:14:11 00:57:07:02
כאשר היו הכוהנים בירושלים קוצרים
את היבול ומביאים עומר לכהן שינענע,

00:57:19:17 00:57:14:11
הוא מנענע. הם מביאים לכהן
בבית-התפילה ומנענע ומברך על זה.

00:57:25:15 00:57:19:17
רק לאחר שהכהן בירך, אוכלים מזה.
את זה היו מקריבים קורבן לאלוהים.

00:57:27:02 00:57:25:16
באותו היום היו מכינים מזה
מוסאיט (מנחה) ומגישים.

00:57:30:21 00:57:27:02
מה עושים?
- מוסאיט. עושים תפילות, זה חג.

00:57:33:22 00:57:30:21
חג השבועות.
בעברית זה נקרא חג השבועות.

00:57:38:00 00:57:33:22
בסדר, הבנתי, אבל מה היו עושים?
אילו פעולות היו עושים?

00:57:40:03 00:57:38:00
היו עושים זקר.
- מה היה המנהג?

00:57:42:22 00:57:40:03
היו עושים זקר.
- איך היו עושים את הזקר?

00:57:47:23 00:57:42:22
שוחטים, סוחטים (בירה), אופים,
מאכילים העניים. ככה היו עושים.

00:57:52:20 00:57:47:23
הכוהנים היו מנהלים תפילות,

קוראים בתורה, עושים תפילות,

00:57:56:21 00:57:52:20
זה היה חג שהיה בו הרבה כבוד.
מתחילים אז עם האשט.

00:58:02:21 00:57:56:22
באותו הזמן באתיופיה הציווי
לטעום מביכורי היבול, יצא בקיץ.

00:58:06:02 00:58:02:22
אז היו זורעים זרעים.
זה מפני שזמן החורף שונה.

00:58:14:01 00:58:06:02
מה עשו? בנוסף, בחודשי הדר ומיירר
זו תקופת הימקר, לכן עשו שני חגים.

00:58:19:05 00:58:14:01
בשביל התבואה, ליבול.
כי אמרו: 'איך נטעם מהביכורים?'

00:58:25:11 00:58:19:05
התורה נכתבה בהתאם לישראל, אך
כשהוגלו לאתיופיה, עונת החורף שונה.

00:58:29:13 00:58:25:11
הקיץ והחורף של אתיופיה
ושל כאן אינם זהים.

00:58:33:12 00:58:29:13
אז מה עושים בראשון ומה עושים בשני?
- ההוא הפך להיות של מיירר.

00:58:36:20 00:58:33:12
הפכו את מיירר לעונת הזריעה,
לכן מברכים את הזרעים.

00:58:41:24 00:58:38:23
'בבא זרו, בבא זרו ביה אזמדו',
מברכים את הזרעים,

00:58:44:13 00:58:41:24
את משפחות הזרעים
לפי הזרעים ואופן השימוש.

00:58:47:15 00:58:44:13
כשמגיע החורף, חורשים
ומתחילים, מברכים את הזרעים.

00:58:50:07 00:58:47:15

אלו תפילות היו לזה?
מה אומרים, אתה זוכר?

00:59:14:11 00:59:05:00

וככה התפללו, זה ארוך. בנוסף,
כשמברכים על היבול החדש התפללו

00:59:19:16 00:59:14:11

'אצא דקמו' בשני היו מתפללים,
'זרו בבא זרו ביה אזמדו'.

00:59:22:04 00:59:19:16

'אצא דקמו' זה של המקר.

00:59:29:08 00:59:22:04

'זרו בבא זרו ביה אזמדו' זה של
עונת הזריעה, מברכים את הזרעים.

00:59:35:14 00:59:29:08

מברכים על היבול (אשט), קוצרים.
את הביכורים אף אחד לא טועם.

00:59:39:09 00:59:35:14

לפני שהכהן מברך על כך,
שום חקלאי לא מכניס לפה.

00:59:46:24 00:59:39:09

איך זה היה נעשה? החקלאי קוצר ואז
מה הוא עושה? הוא מביא לכהן שיברך,

00:59:50:05 00:59:46:24

את כל מה שקצר הוא מביא?
- אשט (ביכורים),

00:59:53:22 00:59:50:05

אם זה בהר-משלה,
הוא קוטף ענפים, מביא ונותן.

01:00:01:15 00:59:53:22

אם זה משלה (תירס), אותו הדבר,
קולים וממוללים, הקס מברך וטועם.

01:00:04:14 01:00:01:15

לאחר מכן 'זה הותר לך',
נאמר לו. 'לך אכול!'

01:00:06:18 01:00:04:14

'מה שזרעת שיהיה מבורך', אומרים.

01:00:12:12 01:00:06:18
אחרי שהוא מסיים לקצור, ממקום הדיש
את היבול הראשון הוא מביא לכהן.

01:00:13:23 01:00:12:12
זה נקרא 'ברהנתה'.

01:00:15:16 01:00:13:23
ברהנתה?
- ברהנתה.

01:00:18:24 01:00:15:16
הראשון זה ברהנתה לאלוהים (מעשר).

01:00:23:09 01:00:18:24
'כדי שיהיה שפע של יבול,
את זה אני נותן לה", הוא אומר.

01:00:28:09 01:00:23:09
את הכמות הראשונה שאסף בקערה,
הוא שם בשק עור ונותן לכהן:

01:00:30:15 01:00:28:09
'אבא, תברכו לי. זהו הברהנתה

01:00:35:23 01:00:30:15
מכל היבול שהכנסתי, מכל סוג,
טף או גבס או חיטה מכל סוג.

01:00:40:00 01:00:35:23
עוד בשדה הדייש הוא אוסף
את התבואה הראשונה לכהן.

01:00:42:00 01:00:40:01
מה הכהן עושה עם כל זה?

01:00:44:19 01:00:42:00
משתמש בזה לעצמו.
שהכהן יאכל, כך כתוב.

01:00:48:02 01:00:44:19
הכהן לא חורש הרבה,
הוא מלמד את הציבור, הוא עני,

01:00:50:14 01:00:48:02
כדי שלא יהיה עני,
הציבור נותן לו.

01:00:56:07 01:00:50:14
כך שכאשר העם נותן לכהן, אומנם

לכהן יש בהחלט יותר כבוד משאר העם,

01:00:57:24 01:00:56:07
והכהן, הוא לא סתם מקבל,

01:01:02:20 01:00:58:00
בכל פעם שיש חג הוא חוגג
ומאכיל ומשקה אותם ומקבל את העם,

01:01:08:02 01:01:02:22
מלמד אותם. כשהולכים לבית של כהן
אוכלים ושותים, לא יוצאים סתם כך.

01:01:12:11 01:01:08:04
הכהן, אשתו תמיד מוכנה,
ניתנת לה עוזרת, משרתת,

01:01:15:18 01:01:12:11
היא תמיד מוכנה
למקרה שיבואו אורחים,

01:01:20:14 01:01:15:18
בזמן חגים אופים וסוחטים, 'תאכלו
תשתו' אומרים וגם הציבור יודע זאת,

01:01:23:19 01:01:20:14
כל אחד מגיע מכל מקום,
כי הוא 'ינבס אבת' שלו.

01:01:26:06 01:01:23:19
אותו אורח אוכל ושותה,
נשאר לכל החג,

01:01:29:12 01:01:26:06
נח, מודה על הכל וחוזר
למקום מגוריו, כל מי שבא מרחוק,

01:01:35:04 01:01:29:12
סופרים עד 49 יום במיירר אמרנו?
- כן.

01:01:38:23 01:01:35:04
יש שניים. ומה לאחר מכן?

01:01:47:18 01:01:38:23
לאחר מיירר יש מה
שנקרא 'זברובו סנבת'.

01:01:57:10 01:01:51:00
'זברובו סנבת', משבת לשבת

שבע שבתות, 'שבע סנבת'. פרשה.

01:02:02:01 01:01:57:10

כמו כן 'אברהם יצחק יעקב'.
- מה עושים בזמן הזה?

01:02:05:12 01:02:02:01

בזמן ה'רובו סנבת'?
גם כן סוחטים (טלה-בירה),

01:02:08:10 01:02:05:12

אופים, מבקשים ומתפללים.
זה חג, חוגים,

01:02:12:24 01:02:08:10

זה ייחודי, שונה משאר החגים,
יש בו תפילה שהיא שונה,

01:02:16:12 01:02:12:24

איזו תפילה זו?
- ב'רובו סנבת' (תפילה בגעז)

01:02:45:16 01:02:24:02

הקס מתפלל בגעז.

01:02:49:01 01:02:45:16

הפירוש הוא 'שהגיענו ליום הזה'.

01:02:54:09 01:02:51:15

'שהגיענו ליום הזה',
מה הכוונה? לא הבנתי.

01:02:57:16 01:02:54:09

מודים על כך שהגיענו מהחג
של השנה שעברה לחג השנה,

01:03:02:03 01:02:57:16

על כך שהגיענו מהשנה שעברה
לשנה בחיים, שקיימנו בלא שנמות.

01:03:08:02 01:03:02:03

על ה'ליסאן' הסברת לי שזה היום
שבו ישראל יצאו ממצרים וזה,

01:03:10:12 01:03:08:02

החג הזה, לא הבנתי לגביו,

01:03:15:01 01:03:10:12

'ברוק אברהם זפט'רה
סמיי וו מדר', גם כך מתפללים.

01:03:21:04 01:03:15:01
ברוק אברהם זפט'רה סמיי, כשאברהם
מת, יצחק מת, באותו חודש ואותו יום.

01:03:26:17 01:03:21:04
בזמן שבו מת יצחק, גם יעקב מת,
באותו חודש ובאותו היום. הם צדיקים.

01:03:28:19 01:03:26:17
משה ואהרון גם מתו באותו היום,
כך אומרים.

01:03:33:10 01:03:28:19
לכן, היום שבו מתו שלושת האבות,
היום שבו נגזר שימותו,

01:03:36:19 01:03:33:10
מציינים כמו טסקר (אזכרה).
'טסקר אברהם'.

01:03:41:18 01:03:38:10
זו הסיבה שמציינים את היום,
מציינים את האזכרה שלהם,

01:03:45:11 01:03:41:18
האזכרה שלהם. עושים תפילות
בשבילם, אוכלים שותים,

01:03:49:13 01:03:45:11
מזמינים אנשים, בואו תתכבדו
בסעודת 'טסקר אברהם' אומרים.

01:03:54:06 01:03:49:13
טסקר יצחק, טסקר אברהם...
אז זאת אומרת שזו האזכרה שלהם?

01:03:57:20 01:03:54:06
כן.
- טוב, ולאחר מכן?

01:04:06:01 01:03:57:20
אח"כ יש ציון שנה חדשה של אתיופיה,
מה שהם קוראים 'ק'דוס-יוהניס'.

01:04:11:09 01:04:06:01
ואז חל ברהן סרק'ה (ראש השנה).
- מה עושים ב'ברהן סרק'ה'?

01:04:15:09 01:04:11:09

ברהן סרק'ה?
אנחנו מאוד מכבדים את היום.

01:04:17:16 01:04:15:09
בברהן סרק'ה,
בזמן שהנוצרים שוחטים כבשים,

01:04:21:02 01:04:17:17
ואומרים ק'דוס-יוהניס,
אנחנו מכבדים את ברהן-סרק'ה.

01:04:26:12 01:04:21:02
הם חלים יחד, בהפרש
של יומיים-שלושה, כל שנה.

01:04:29:22 01:04:26:12
מה אנחנו עושים בברהן-סרק'ה?

01:04:35:07 01:04:29:22
כתוב 'תתקע בשופר עשוי
מקרני איל ותכריז לעם',

01:04:42:01 01:04:35:12
שיום כיפור מגיע, לפני כן חל
'יום כיפור קטן', אחרי ראש השנה.

01:04:44:05 01:04:42:03
זה נקרא 'יום כיפור קטן'. צמים.

01:04:46:05 01:04:44:08
לא, קודם תסביר לי
על ברהן-סרק'ה, מה עושים?

01:04:49:18 01:04:46:11
ברהן-סרק'ה...
- מה החוקים שלו?

01:04:55:04 01:04:49:18
מה שעושים בארץ זה שאומרים
ראש של כבש, ראש של דג באתיופיה,

01:04:59:04 01:04:55:04
לעומת זאת, הקסים מארגנים
סעודה מאוד גדולה,

01:05:03:23 01:04:59:04
באותו יום הקסים והמלקוסה (נזירים)
סועדים, מארגנים סעודה ומזמינים

01:05:09:02 01:05:03:23

את כולם, מודיעים שזו סעודה
של הקסים והציבור מגיע.

01:05:15:17 01:05:09:04
כשמגיע הציבור שוחטים כמה כבשים
וסועדים בנדיבות עם הציבור.

01:05:18:20 01:05:15:17
באותו היום יש
תפילה מאוד מיוחדת.

01:05:20:12 01:05:18:22
מה מיוחד בה?

01:05:58:08 01:05:20:12
הקס שר בגעז,

01:06:03:06 01:05:58:08
וכך נאמר: 'הנה הירח יוצא'
לפני כן כל החורף יש ערפל.

01:06:05:14 01:06:03:06
'הקיץ בא והשמש יוצאת'

01:06:13:06 01:06:05:14
וכמו כן, הירח מאיר על ישראל
השמש מאירה בשביל הצדיקים.

01:06:22:14 01:06:13:06
זה היום בו שאברהם אבינו שחט
את האיל במקום לשחוט את בנו,

01:06:25:15 01:06:22:14
הוא נתן לו את האיל שהיום הזה
יהיה מקודש, כך אומרים.

01:06:31:07 01:06:25:17
עם ישראל באותו הזמן היו באים,
אלה שחיים טוב ואלה שלא, הרחוקים.

01:06:34:19 01:06:31:07
אוי לכם!
מהיום, כל מי שרב יתפיס.

01:06:37:23 01:06:36:02
אם יש מי שלווה, הוא מחזיר.

01:06:43:19 01:06:38:05
היום הוא הראשון לשנה החדשה,
בעוד עשרה ימים יחול יום כיפור.

01:06:50:16 01:06:43:19
כדי שעוונותיכם יכופרו, התאספו
מכל מקום ונעבור את היום בצום,

01:06:52:12 01:06:50:16
כך מכריזים.

01:06:55:20 01:06:52:12
אך עד לאותו היום,
כל מי שבסכסוך מחויב להתפייס.

01:07:01:18 01:06:55:20
כל מי שהסתכסך ואפילו מי שהרג,
היה מתפייס, היו משלימים.

01:07:06:15 01:07:01:18
חובה! 'מי שלא סולח באותו היום
לא אסלח לו אני' אמר האל.

01:07:09:05 01:07:06:15
בברהן-סרק'ה?
- כן.

01:07:14:02 01:07:09:05
מראש השנה ועד יום כיפור,
מי שלא סולח, אלוהים לא סולח לו.

01:07:19:23 01:07:15:00
גם אם ימות במהלך השנה הזו,
ייקח אותו ויכניס אותו לגיהנום.

01:07:27:09 01:07:19:23
גם מי שהרג נפש, הוא משלם פיצוי
כופר נפש ואומרים להם 'התפייסו!'

01:07:30:23 01:07:27:11
אתה זוכר שבאמת מפייסים
בין מי שדם נשפך ביניהם?

01:07:32:05 01:07:30:23
כן! בהחלט, בהחלט.

01:07:35:07 01:07:32:05
מה אתה זוכר?
- הוא פשוט בורח!

01:07:39:07 01:07:35:07
מי שלא רוצה להתפייס, עוזב למקום
מרוחק שלא מכירים ונעלם לתמיד,

01:07:44:10 01:07:39:20
מי שלא רוצה להתפייס. מי שמוכן
להתפייס מתפייס מי שלא אז לא.

01:07:47:08 01:07:44:10
אתה זוכר מקרה שבו
האחד הסכים לגשת ולהתפייס?

01:07:50:06 01:07:47:08
כן, היו אנשים שלא רצו
להתפייס ואמרו,

01:07:53:16 01:07:50:06
'לא נתפייס. איתו אני
לא רוצה שידול לפיוס'.

01:07:59:19 01:07:53:16
והקסים קיללו אותו כי סירב
להתפייס, הוא נחשב כחוטא,

01:08:05:01 01:07:59:19
מדוע הקסים קיללו אותם?
- מפני שלא מילאו ציווי האלוהים.

01:08:10:15 01:08:05:01
אומרים שהוא נכנס לגיהנום, לא נכנס
למקום הצדיקים, הוא נכנס לגיהנום,

01:08:14:10 01:08:10:15
זאת משום שאלוהים ציווה
שביום הזה, כל מי שרב צריך להתפייס.

01:08:21:05 01:08:14:10
הציווי אומר שאותה נפש תיעקר מעמיה
ויש עליה דין תלוי בין שמים וארץ,

01:08:27:19 01:08:21:10
אדם מישראל שלא מקיים את הציווי,
מחכה לו גיהנום. הוא חייב להתפייס,

01:08:31:20 01:08:27:19
ביום הזה הוא לא מתפייס בשביל
בני אדם אלא לשם שמיים,

01:08:35:10 01:08:31:20
הוא מכוון לאלוהים מכיוון שזה
הציווי שאלוהים ציווה בתורה,

01:08:39:19 01:08:35:10

בכוח הוא חייב לגשת אל האדם
שרב איתו ולבקש 'תמחל לי'.

01:08:43:18 01:08:39:19
הוא מיוזמתו, קל וחומר כשמגלה
(מכובדים מגשרים) באים ומפייסים,

01:08:46:14 01:08:43:18
הוא מבקש 'תמחל לי'
כשהוא מתכופף לעומתו,

01:08:50:18 01:08:46:14
'אם עשיתי לך עוול תמחל לי',
הוא אומר, נושא אבן ומכופף,

01:08:53:21 01:08:50:18
הוא מוריד מעליו האבן ואומר
'אני מוחל לך לשם שמים',

01:08:56:01 01:08:53:21
'גם אני מוחל לך לשם שמים',
עונה השני.

01:08:58:19 01:08:56:01
מדוע אותם אנשים מהמקרה
שאתה זוכר לא רצו להתפייס?

01:08:59:23 01:08:58:19
ככה היו מתפייסים.

01:09:05:03 01:08:59:24
כפי שאמרתי, כשמדובר בעניינים
של דם וכאלה זה קשה מאוד,

01:09:11:19 01:09:06:14
עניינים הנוגעים לדם זה לא פשוט,
קשה להתפייס עם מי שהשחית חיי אדם.

01:09:17:07 01:09:11:19
גם אם יתפייסו, סביר שלא
יעמדו בפיוס, מהסיבה הזו.

01:09:25:01 01:09:17:07
אלוהים ציווה: 'לא תרצח, לא תנאף
לא תגנוב, לא תענה ברעך עד שקר'.

01:09:28:19 01:09:25:01
מכיוון שאותו אדם עבר
על האיסורים, קשה להתפייס,

01:09:30:15 01:09:28:19
החטא שלו הוא שגורם לכך.

01:09:33:08 01:09:30:15
מה בא אחרי ברהן-סרק'ה?

01:09:39:13 01:09:33:08
אחרי זה, כיפור (יום כיפור).
יש גם כיפור קטן,

01:09:41:12 01:09:39:13
מה זה? מה זה כיפור קטן?

01:09:45:01 01:09:41:12
לפני שמגיע יום כיפור הגדול
יש יום כיפור קטן,

01:09:47:00 01:09:45:01
תדבר באמהרית, אני מבינה,

01:09:50:24 01:09:47:00
זה קודם כל בעברית.
הדת שלנו מקורה בעברית.

01:09:56:11 01:09:51:18
באתיופיה היינו אומרים:
'כיפור הגדול מגיע,

01:10:01:22 01:09:56:11
ובכן, איך נקיים את כיפור הגדול?
לכן מתחילים קודם בכיפור קטן.

01:10:06:14 01:10:01:22
מה עושים?
- זה יכול להתחיל ב-15 או ב-10.

01:10:08:15 01:10:06:14
עושים זאת מוקדם יותר.

01:10:14:10 01:10:08:15
ב-10, מהיום שחל מולד הירח
בראשון, זה ראש-השנה.

01:10:23:14 01:10:16:03
ביום העשירי זה כיפור...
ב-12 זה נקרא מיכאל, וב-15...

01:10:28:06 01:10:23:14
ב-10 מה יש? לא הבנתי. מה עושים?
-בעשירי אסתריי (כיפור).

01:10:31:09 01:10:28:06
כן, אבל מה עושים באסתריי?
תסביר לי מה המהות,

01:10:32:08 01:10:31:09
-טוב, באסתריי:

01:10:39:20 01:10:34:12
כל אלו מהרמה ואלו מלמטה...
אם מחר חל אסתריי,

01:10:43:16 01:10:39:20
אז היום לקראת שקיעה, מה עושים?

01:10:49:10 01:10:43:16
כל מי שמישראל מתאספים
והולכים לרחוץ בנהר,

01:10:56:12 01:10:49:10
לובשים בגדים חדשים או בגדי
חג, כולם מתרחצים ומיטהרים.

01:11:02:03 01:10:56:12
כיומיים לפני כן כל אחד חייב
לפרוש מאשתו כדי להיטהר.

01:11:04:06 01:11:02:03
לכיפור קטן?
- לגדול.

01:11:07:20 01:11:04:06
אבל אני שואלת אותך
קודם על כיפור קטן.

01:11:11:12 01:11:07:20
בכיפור קטן לא צמים הרבה אנשים
רק הקסים ומעט... זה רק לעורר.

01:11:16:05 01:11:11:12
רק צמים ואין עוד משהו, צמים ביום
ובערב מברכים על מוסאיט (לחם מנחה).

01:11:22:15 01:11:16:05
ועורכים תפילות.
לעומת זאת בכיפור הגדול,

01:11:26:09 01:11:22:15
בכיפור הגדול כל הציבור,
מכל המקומות.

01:11:30:11 01:11:26:09
באותו יום כל מי שמעל
גיל 10 מחויב לצום.

01:11:35:16 01:11:30:11
כולם צמים וכולם מחויבים
להגיע למקום שבו יש קס,

01:11:40:06 01:11:35:16
אף אדם לא יכול לעבור
את היום לבד, בשדה, ביער או בבית.

01:11:43:02 01:11:40:09
הוא מחויב ללכת למקום
שבו נמצא הכהן, הקס,

01:11:45:24 01:11:43:04
לבית-תפילה גדול
ולעבור את היום בציבור.

01:11:48:04 01:11:46:01
עוברים את הצום ביחד.

01:11:53:08 01:11:48:06
תסביר לי. בכיפור הגדול, אילו
הכנות עושים לפני כניסת הצום?

01:11:58:03 01:11:53:08
אילו מנהגים יש באותו היום?
תסביר לי על זה.

01:12:01:05 01:11:58:03
לפני כניסת הצום,
לכבוד כיפור שוחטים שור.

01:12:03:13 01:12:01:06
איזה סוג של שור,
שוחטים שור מיוחד?

01:12:08:09 01:12:03:13
כן. זו מנחה, הרי זו מנחה, שוחטים
שור מיוחד שקרניו, רגליו והכל תואם.

01:12:16:14 01:12:08:09
רק אחד מהקסים מכין את הכל,
אך הציבור לא נותן לו שום כסף.

01:12:17:19 01:12:16:14
זו סעודה (מצווה).

01:12:23:07 01:12:17:19
לאחר מכן, לסיים הצום,
הוא הולך לכל בית,

01:12:29:05 01:12:23:07
האימהות שלנו היו אופות, כאלה
שפסקה אצלן הנידה, המבוגרות.

01:12:31:05 01:12:29:05
הן אופות מנחה טוב.

01:12:34:24 01:12:31:05
למה זה צריך להיות נשים
שפסקה אצלן הנידה?

01:12:38:11 01:12:34:24
נשים שעדיין חוות
ווסת חודשית לא מורשות,

01:12:40:05 01:12:38:15
גם לבית התפילה
הן לא נכנסות.

01:12:42:22 01:12:40:05
באופן לא צפוי
יכולה להיות נידה,

01:12:47:03 01:12:42:22
לכן הן לא מורשות להיכנס
לתוך בית התפילה, רק מבחוץ,

01:12:51:15 01:12:47:03
לחם המנחה המתקבל הוא רק של
אלו שפסקה אצלן ווסת חודשית.

01:12:56:11 01:12:51:15
אלה שלא פסקה אצלן הווסת,
לא יכולות לאפות לחג הזה.

01:13:01:12 01:12:57:20
רק כאלה שהוסת אצלן פסקה,
המבוגרות, מתפללות ומבקשות.

01:13:05:04 01:13:01:12
כאלה שהן בדיוק כמו קס,
נשים מבוגרות.

01:13:09:11 01:13:05:04
הן אלה, המנחה שלהן

היא המורשית להיכנס לשם,

01:13:15:04 01:13:09:16

לאפות כולן אופות, לבתיהן.
לביתן כולן אופות ואוכלים.

01:13:20:13 01:13:15:04

מי שבנידה, לעומת זאת, לא מתערבבת
לחלוטין גם בביתה אינה יושבת,

01:13:24:23 01:13:20:13

יש מבנה נפרד שבו הנשים שוהות.
שם היא שוהה עד שבעה ימים.

01:13:29:16 01:13:24:23

גם יולדת לא נכנסת
ולא מתערבבת בציבור. כך היה.

01:13:34:23 01:13:29:16

גם אנשים שקברו גופה, מי שקבר
אדם שנפטר, גם לא בא בקהל.

01:13:40:17 01:13:34:23

מעבירים יום בנפרד במערה או במקום
נפרד בצל עץ, שוהים שם שבעה ימים,

01:13:45:17 01:13:40:17

אנחנו מדברים כרגע על כיפור?
- אני מסביר לך על כיפור.

01:13:51:04 01:13:45:17

בסוף היום, כל ההכנות שנעשו לצום,
מערב עד ערב הוא אומר (הכתוב).

01:13:58:11 01:13:51:04

מוקדם בערב כל אדם מתרחץ,
שוטף את פיו, לא שותה ולא אוכל,

01:14:03:10 01:13:58:11

אז מתחיל, מערב עד ערב
עד מחר בערב לא אוכלים שום דבר.

01:14:07:14 01:14:03:10

גם שינה אין, לא ישנים.
רק עומדים לתפילות כל הזמן.

01:14:11:13 01:14:07:14

כל האנשים? ככה כל הלילה?
- כן, לא ישנים.

01:14:15:19 01:14:12:03
מהרגע שהלכנו בערב וכנסנו,
גם אם השינה תופסת אותנו,

01:14:18:24 01:14:15:19
יושבים ומעבירים את זה,
אך אסור לישון,

01:14:23:05 01:14:18:24
מעבירים את היום בתפילות,
מוציאים את ה'אורית' (התורה),

01:14:25:03 01:14:23:07
בתחנונים ובתפילות,

01:14:29:07 01:14:25:10
כשהכהן קורא ומתרגמים,
שומעים ומקשיבים.

01:14:31:18 01:14:29:07
לא מרגישים את הצום בכלל.

01:14:35:18 01:14:31:18
אילו תפילות יש ליום הזה?
אחת שאתה זוכר?

01:14:40:02 01:14:35:18
שהכיפור יהא לכם חוקת עולם,
אומרים ומקפצים.

01:14:53:02 01:14:40:02
הקס מזמר בגעז.

01:14:58:04 01:14:53:09
כך היו אומרים ומקפצים,
הכהן מזמר, מקבלים ממנו וחוזרים.

01:15:00:01 01:14:58:04
וכל הציבור היה
מחמם את האווירה.

01:15:05:15 01:15:00:18
קפוץ, קפוץ! כך היו קופצים.
- כל הלילה ממשיכים לקפוץ כך?

01:15:12:13 01:15:05:15
בטח! כדי שלא נירדם, שלא
נרגיש רעב, היו אומרים 'תקפצו',

01:15:17:01 01:15:13:14

כשמסיימים או מתעייפים,
מוציאים את האורית וקוראים,

01:15:23:13 01:15:17:01
מישהו אחד קורא בגעז ואדם ידען
היה עומד ומתרגם לאמהרית בעל-פה.

01:15:28:02 01:15:23:13
הוא לא מביט בספר, פשוט מקשיב
לקריאה בגעז ומתרגם בעל-פה.

01:15:33:24 01:15:28:02
את הגעז קורא מי שלמד לעומק,
אחד מהכוהנים הגדולים. כך עשו.

01:15:36:08 01:15:34:00
מה היו קוראים באותו היום?

01:15:43:20 01:15:36:08
קוראים על חוקי הכיפור,
זה מופיע בספר (תורה).

01:15:50:24 01:15:43:20
זה מופיע ב'ויקרא', מופיע גם
ב'דברים', ב'במדבר' זה גם קצת,

01:15:53:22 01:15:51:05
וכך פותחים את הספר
באותו מקום וקוראים:

01:15:57:16 01:15:53:22
'וְכָל מְלֹאכָה לֹא תַעֲשׂוּ
בְעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה',

01:16:04:03 01:15:57:16
כל מי שיעשה מלאכה ביום הזה
נפשו תיכרת ותיעלם, כך אומר.

01:16:10:01 01:16:04:03
בנוסף בכיפור, מערב עד ערב צריך
להעביר בקפיצות (עינוי הגוף),

01:16:13:19 01:16:10:02
בסגידה ובתפילה, עוברים
את היום בצום עם כל הציבור.

01:16:24:10 01:16:13:19
מי שלא יעשה כך, יידון ויורחק,
אומר הכתוב כלומר, 'מות יומת',

01:16:32:01 01:16:24:10
בשמים ובארץ הנפש תיכרת
'תיכרת' כך מכריזים.

01:16:35:18 01:16:32:01
כך מתחילים את התפילות.

01:16:39:00 01:16:35:19
כשהתפילות מסתיימות קוראים בתורה,
כשהספר מסתיים תפילות וכן הלאה,

01:16:41:24 01:16:39:01
אומרים גם 'אגזו סמנה'
(אנא שמענו), באמצע היום.

01:16:45:13 01:16:41:24
לאחר מכן אומרים 'בואו נסגוד',
כורעים אפיים ארצה,

01:17:15:18 01:16:45:13
הקס מזמר בגעז.

01:17:20:03 01:17:15:18
בזמן הזה הנשים משמיעות צהלולים,
המבוגרים סוגדים.

01:17:32:24 01:17:20:03
הקס מזמר בגעז.

01:17:35:02 01:17:33:01
כך מזמרים ואומרים 'בואו תסגדו',

01:17:38:00 01:17:35:02
גדולים כקטנים סוגדים
כשמתפללים את התפילה הזו,

01:17:43:07 01:17:38:00
כמה פעמים סוגדים באותו היום?
- כל היום וכל הלילה סוגדים.

01:17:45:21 01:17:43:07
מאות ועד אלף פעמים היו סוגדים,
כורעים על הברכיים והמצח על באדמה.

01:17:51:18 01:17:47:02
אתם תחיו את נפשכם, ותסירו
מעליה את כל החטאים ביום הזה.

01:17:55:12 01:17:51:18
מי שיעבור את היום הזה ביהירות,

יהיה עליו דין 'מות יומת'.

01:17:58:21 01:17:55:12

בשמים ובארץ נפשו תיעקר
ותיכרת, כך אומר הכתוב.

01:18:01:11 01:17:58:21

על-מנת להסיר
את החטאים של כל השנה,

01:18:03:20 01:18:01:11

אין שינה ועוברים את היום
בתחנונים ובסגידה.

01:18:07:19 01:18:03:20

את התחנונים והסגידה עושים
לאחר פיוס שלא ישמרו טינה,

01:18:12:06 01:18:07:19

שלא יתפללו כשיש טינה ביניהם.
להתפלל עם טינה זה דבר לא טוב.

01:18:17:23 01:18:12:06

וכשמשחררים? כשהצום...
- לקראת סיום?

01:18:25:21 01:18:17:23

לקראת סיום, ובכן,
עושים קפיצות של סיום ותפילות...

01:18:26:21 01:18:25:21

מה הסוף?

01:18:39:23 01:18:26:21

הקס מזמר בגעז.

01:18:41:22 01:18:39:23

ככה מזמרים, זאת תהיה
לכם חוקת עולם.

01:18:56:08 01:18:53:12

אחד מתחיל ככה
והאחרים משיבים:

01:19:19:23 01:19:18:00

וככה אומרים
לכל אחד לפי ייחודו.

01:19:28:02 01:19:25:04

וכך אומרים

לכל אחד מה שמייחד אותו.

01:19:43:24 01:19:38:17
כלומר הוא יצא מהצרה, מהמבול,
יצא מהיום הנורא.

01:19:44:24 01:19:43:24
כמו כן...

01:19:48:00 01:19:45:10
מה המשמעות שלכל אחד
מהם קוראים בשמו?

01:19:57:18 01:19:53:00
חנוך נעלם לעולם,
אליאס (אליהו) נעלם לעולם.

01:20:02:04 01:19:57:18
אהרון, אלוקים ביקש ממנו
להקריב קורבן לפני הכהונה.

01:20:05:24 01:20:02:04
הציווי של אלעזר קורבן
הוא הבן של אהרון.

01:20:09:12 01:20:05:24
כך אומרים ומתפללים, וככה:

01:20:17:20 01:20:13:02
כאשר ביקשו מיצחק לגשת ולהיות קורבן
הוא הסכים עשה את רצון אביו וניגש,

01:20:22:07 01:20:17:20
ממשיכים כך וקוראים בשמותיהם
של כל הצדיקים, התפילות רבות,

01:20:29:02 01:20:22:07
הגדולים ידעו בע"פ את כל התפילות,
אנחנו מצדנו גם משננים ומשתדלים.

01:20:32:07 01:20:29:02
לעתים שוכחים בגלל
שהייתה לנו עבודה רבה,

01:20:36:01 01:20:32:07
בנוסף גם שאלתם אותי בהפתעה,
ולכן לא זוכרים.

01:20:37:22 01:20:36:05
כן, זה ברור.

- לא זוכרים הרבה.

01:20:41:13 01:20:37:22

בסדר. אחרי שעושים
את זה, מה עוד קורה?

01:20:45:23 01:20:41:13

אחרי שעושים את זה,
האנשים הולכים, כל אחד אל ביתו,

01:20:49:15 01:20:45:23

ומביאים את המוסייט שאפו,

01:20:52:07 01:20:49:15

שהנשים המבוגרות אפו,
כפי שאמרתי לך.

01:21:00:09 01:20:52:07

הט'לה (בירה) המוכנה מוגשת בגן
(כד ענק) הבשר שנשחט מוגש,

01:21:06:02 01:21:00:09

מספר לחמי המוסייט מגיע מכאן.
מה אני אגיד לך כל הציבור מתאסף,

01:21:09:04 01:21:06:02

באותו הרגע,
כאשר הכהן הגדול מברך,

01:21:12:11 01:21:09:04

באותו היום כל אחד ואחד
מהאנשים נותן לפחות אחד ביר,

01:21:19:24 01:21:12:11

מעשר לכהן ולאֱלוהים, 'מעשר שנתי'
אומר ונותן, כל זה נערם על השולחן,

01:21:23:21 01:21:19:24

אם כן, זה בעצם ה'מס' של הכהן.

01:21:27:12 01:21:23:21

עבור זה החטאים של הציבור
נמנעים לאחר שצם כל היום.

01:21:34:03 01:21:27:12

לא עוזבים בלי לתת את המוסייט
ואת הטלה ואת אותו סכום כסף.

01:21:36:20 01:21:34:03

כך כל אחד מכפר

על חטאיו באותו היום.

01:21:42:19 01:21:36:20
הכהן מקבל את זה, אמנם הוא מקבל
את הכסף אך הוא כבר קנה את הבקר,

01:21:47:24 01:21:42:19
הוא קנה את הצ'או והתבלינים,
הוא דאג שיאפו אנג'רה לכל הציבור.

01:21:52:14 01:21:47:24
כדי שיאכל אחרי הצום, שהציבור ישתה,
אוכל ושותה עד שובע ונשאר כל הערב,

01:21:59:13 01:21:52:14
מי שגר רחוק נשאר ללון אצל קרובים,
ומי שגר קרוב חוזר כל אחד אל ביתו.

01:22:05:16 01:21:59:13
הציבור מתפזר וכך מסתיים אסתר'י.
- מה אומרים אז בסיום?

01:22:12:00 01:22:07:11
במכתבו של מלקמו ושל אליאס
ובמכתבו של הנוק שיחתום אותנו האל,

01:22:16:04 01:22:12:00
'שיעשה לנו שנה זו - שנה של שלום',
מברכים ונפרדים.

01:22:22:17 01:22:18:03
טוב. מה לאחר מכן?
אחרי אסתר'י איזה חג בא?

01:22:28:01 01:22:22:18
אחרי שעברנו את אסתר'י,
ביום ה-15 סוכות,

01:22:31:11 01:22:28:05
חג סוכות, 'ידס בעל'
אנחנו קוראים לו.

01:22:35:19 01:22:31:11
'בעלה-מצלת' הוא נקרא,
בעלה-מצלת כפי שכתוב בתורה.

01:22:41:06 01:22:35:19
בכן, באדמת אתיופיה לא היו רבים
שהיו בונים סוכה כמו בארץ ישראל.

01:22:48:02 01:22:41:06
בסביבה של בית-התפילה היה עץ גדול,
ליד בית התפילה, שהיה משמש כסוכה.

01:22:54:13 01:22:48:02
שם ובבית התפילה, במשך כל
השבוע היו אופים מוסייט.

01:22:59:24 01:22:54:13
אופים ומביאים, כל בוקר הכהן היה
מנהל תפילה ובערב היה מנהל תפילה,

01:23:04:10 01:22:59:24
לא עושים שום עבודה
במשך שבעת הימים, השמונה,

01:23:10:13 01:23:04:10
עד שמסתיים אף אחד לא עובד.
קציר, חריש, חקלאות.

01:23:13:14 01:23:10:13
זה חג ששובתים בו?
- גם החקלאים נחים, לא עובדים.

01:23:18:08 01:23:15:01
גם האורגים לא עובדים,
גם הנפחים לא עובדים,

01:23:22:09 01:23:18:09
גם הנשים לא טוחנות.
- מה הן עושות?

01:23:26:00 01:23:22:09
הן עושות בצק מקמח טחון, אופות
ומבשלות, שום עבודה אחרת לא עושים.

01:23:31:03 01:23:26:00
הן הולכות ומביאות מים מהנהר.
חוץ מזה לא עושים שום עבודה בחג.

01:23:34:24 01:23:31:03
מה המשמעות של החג הזה?
- 'לא תעשו בו מלאכה' נאמר.

01:23:41:04 01:23:34:24
'לא תעשו בו מלאכה', אם זה חקלאות,
איסוף יבול, לא עושים כלום.

01:23:44:02 01:23:41:04
אבל מדוע?

- אסור. כתוב בתורה.

01:23:47:16 01:23:44:02
לא, הבנתי שאסור,
אבל מה ההסבר היותר עמוק?

01:23:49:24 01:23:47:16
אלוהים אמר לנוח באותו היום,

01:23:56:06 01:23:49:24
תבנו סוכות מכפות פרי עץ התמר,
תאכלו ותשתו, אך אל תעשו מלאכה.

01:24:01:12 01:23:56:06
בבוקר ובערב תקריבו בה מנחה
לה', כך כתוב על אותו היום,

01:24:05:21 01:24:01:12
לכן, הקסים היו שוחטים
ועושים סעודות בכל שבעת הימים,

01:24:10:19 01:24:05:21
כשמסתובבים ממקום למקום, לכן אנשים
מבוגרים היו משתדלים לעשות סעודה,

01:24:14:10 01:24:10:19
אם כן, הציבור היה מעביר החג
באכילה ושתייה וסעודות.

01:24:17:12 01:24:14:10
אף אחד לא היה מעז ללכת
לעבודה, זה אסור.

01:24:22:07 01:24:17:12
אם נאמר 'הוא עשה עבודה',
או 'ראינו את פלוני קוצר'.

01:24:25:06 01:24:22:07
הוא היה נקרא בפני הקס,
האב הרוחני שלו, שהיה שואל:

01:24:28:11 01:24:25:06
האם ביום הזה עסקת בקציר,
הלכת לחריש?

01:24:29:13 01:24:28:12
'כן'.

01:24:33:24 01:24:29:13
'אני גוזר עליך שתשלם'

קורבן חטאת, זה חטא'.

01:24:39:24 01:24:33:24
'אני גוזר עליך להביא גן טלה' הוא
מתחייב להביא לשבת אם עסק במלאכה,

01:24:44:08 01:24:39:24
הוא משלם את הכופר שנגזר
עליו, מבקש 'תמחלו לי'.

01:24:51:05 01:24:44:08
'נסלח לך על המלאכה שעשית בחג, שאל
יאמר לך מחול' עונים ומשחררים אותו,

01:24:53:06 01:24:51:05
היו מענישים,
האב הרוחני שלו מעניש אותו,

01:24:56:06 01:24:53:06
אם הוא אומר 'לא אשלם' האב הרוחני
שלו מסיר מעליו את אחריותו,

01:25:00:13 01:24:56:06
וגם כשימות הוא לא יעשה לו את טקס
ההתרה, כשילך לקבר הוא לא יותר,

01:25:03:10 01:25:00:15
וחמור יותר,
גם לא יקבר בקבר ישראל.

01:25:08:01 01:25:03:11
'הוא שוכח את האלוהים',
אומרים עליו.

01:25:14:05 01:25:08:04
משום כך כל אחד ואחד פחד מאוד והקס
היה מעורר יראה כמו דיין, כמו שוטר.

01:25:17:17 01:25:15:21
הסיבה היא שכשאמות
הוא לא יעשה לי התרה.

01:25:23:20 01:25:17:17
בנוסף אנשים ירכלו עליי אם בחג
אצא מקהל ישראל ואעשה מעשה שכזה.

01:25:30:15 01:25:23:20
בנוסף, כשהאנשים יכעסו ויקפידו עליו
או שהיבול שלו יעלה באש או הבית.

01:25:33:24 01:25:30:18
הוא לא יזכה ליהנות מהיבול,
דבר כלשהו יקרה לו,

01:25:38:12 01:25:33:24
אם יקרה שהאנשים יקללו אותו
בגלל שהפך את ציווי החג.

01:25:43:20 01:25:40:09
האם אתה ראית שקרה מקרה כזה?
- הו, כן.

01:25:47:05 01:25:43:20
תספר לי על מקרה אחד
שאתה זוכר במיוחד,

01:25:49:05 01:25:47:05
על אדם שעבד ביום חג?

01:25:52:16 01:25:49:05
אני זוכר מקרה שהשוורים
שלו נפלו במדרון.

01:25:56:15 01:25:52:16
השוורים, השוורים שלו נפלו
במדרון, מתו ונרקבו שם.

01:26:00:09 01:25:56:22
אם כן, יש הרבה צרות...
- מפני שעבד בחג?

01:26:06:20 01:26:00:09
כן. אחד אסיף התבואה שלו עלה באש.
מה הוא עשה? שאלו. 'עשה דבר חטא'!

01:26:09:13 01:26:06:20
הוא קצר בימי החג.

01:26:22:02 01:26:10:24
בסדר. מה יש אחרי סוכות?
- אחרי סוכות,

01:26:30:01 01:26:22:02
יהדר מאיירר, סגד.
חוגגים את הסגד.

01:26:38:04 01:26:30:01
איך אנחנו חוגגים את הסגד?
בטיפוס אל הר.

01:26:42:20 01:26:38:07
'תיקח אותנו אל ירושלים,
תעלה אותנו אל ארצנו'

01:26:46:08 01:26:42:20
'תן לנו לראות את ארצנו,
את האדמה המשוחררת'

01:26:50:10 01:26:46:08
שוב שכל מי שנמצא בסכסוך יתפייסו,
עוברים את היום בצום, כמו בכיפור.

01:26:54:24 01:26:50:10
מהבוקר עד הערב.
מתפללים על הר גבוה.

01:27:01:23 01:26:54:24
מתפללים בבית התפילה, מתרחצים,
מתפללים ועולים אל ההר בצום מוקדם,

01:27:04:05 01:27:01:23
היו עולים כשהם נושאים
אבנים על כתפיהם,

01:27:06:23 01:27:04:05
היו נושאים אבנים,
ואז כשהיו מגיעים אל ראש ההר,

01:27:09:20 01:27:06:23
למה היו נושאים אבנים?
- למחילה.

01:27:13:14 01:27:09:20
כששני אנשים רבים, האחד נושא
אבן על גבו ומבקש מחילה.

01:27:16:12 01:27:13:14
'אם כדי לבקש מחילה מבן-אדם,
אנחנו נושאים אבן,

01:27:19:09 01:27:16:12
קל וחומר לפני בורא עולם
לא נעשה זאת?' אומרים.

01:27:22:21 01:27:19:09
לכן עם אבן על הגב,
מבקשים 'מחילה אלוהי',

01:27:26:24 01:27:22:21
'אני נופל בפניך. תחוס עליי.

אם חטאתי תמחל לי',

01:27:31:16 01:27:26:24
'תנני לראות את ירושלים בעיניי,
תנני לדרוך בה ברגליי'

01:27:33:20 01:27:31:16
כך היו מבקשים באותו היום.

01:27:39:12 01:27:33:20
צמים כל היום.
היום עובר בתפילות ובצום,

01:27:44:18 01:27:39:12
איזה חג יש לאחר מכן? גם כאן עושי
הזקר (בעלי יכולת המארגנים סעודה),

01:27:50:12 01:27:44:18
הסועדים מתאספים והציבור חוזר
לאחר שהיה בצום כל היום,

01:27:58:02 01:27:50:12
אנא מכם בואו ותאכלו מהסעודה
ותברכו שאזכה לכך גם בשנה הבאה,

01:28:05:10 01:27:58:02
אני מזמין אתכם לכבוד החג.
'תבואו', אומר האיש ומזמין.

01:28:12:23 01:28:05:10
לאחר הצום, הציבור הולך לברך
של המוסייט אצל האדם, בבית התפילה

01:28:15:09 01:28:12:23
מברכים ופורסים, אוכלים,
שותים ושמחים,

01:28:19:02 01:28:15:09
במהלך כל הערב שותים טלה,
משוחחים ונהנים עד מאוד,

01:28:21:24 01:28:19:02
כל השיחות, ההנאה
והכיף נמשכים כל הערב,

01:28:26:12 01:28:21:24
למחרת או עוד באותו ערב האנשים
נפרדים והולכים כל אחד לביתו,

01:28:31:01 01:28:26:12

כך זה היה,
זה מאפיין של חג.

01:28:38:15 01:28:31:01
איך היה ניתן לדעת מתי חל חג?
היה לוח שנה?

01:28:43:13 01:28:38:15
לחישובי חגים? מתחילים מליסאן
וזה החודש הראשון.

01:28:47:07 01:28:43:13
אין לוח, בדיוק ב-30 כל פעם
כמו בספירה באתיופיה,

01:28:54:07 01:28:47:07
כמו שבארץ אומרים ינואר, פברואר,
כל פעם בדיוק ב-30 יום, לפי הירח.

01:28:59:23 01:28:54:07
מליסאן מתחילים, זה הראשון,
וסופרים עד סוף השנה מליסאן,

01:29:03:09 01:28:59:23
מהירח הראשון
סופרים 1, 2, 3.

01:29:09:03 01:29:03:09
כשמגיעים ל-30 זה חודש מלא,
הירח, זה נקרא חג החודש.

01:29:18:16 01:29:09:03
ביום ראשון של החודש רואים את הירח,
אחרי שחל חג הירח (ראש חודש).

01:29:25:19 01:29:19:15
ביום העשירי זה נקרא 'עשרת' אחרי
מולד הירח בא עשרת, זה כבר העשירי.

01:29:28:16 01:29:25:19
גם אסתריי (כיפור)
חל באותו יום כל שנה,

01:29:32:09 01:29:28:16
מידי חודש גם מציינים את
היום העשירי כל חודש 'עשרת'.

01:29:35:06 01:29:32:09
מה עושים?
- 'מהירח והלאה' זה עשרת.

01:29:38:07 01:29:35:06
-מה עושים בכל חודש?
מברכים על המוסייט. מתפללים.

01:29:43:10 01:29:38:07
על מנת לציין מה?
- להזכיר את החג. את כיפור.

01:29:45:23 01:29:43:10
להזכיר את כיפור?
- להזכיר את כיפור.

01:29:51:00 01:29:45:23
דבר נוסף, היום העשירי מהמולד
הוא מועד. נאמר, תנוחו, אל תעבדו.

01:29:52:16 01:29:51:00
'תנוחו בו' נאמר.

01:30:00:24 01:29:53:01
ב-15 מציינים את סוכות,
בעלה-מצלת שמתחיל ב-15.

01:30:05:17 01:30:00:24
זה ב-15 כדי שאפשר יהיה לציין,
בדיוק בחצי של החודש.

01:30:11:12 01:30:07:01
המושג שנקרא ה-12.
אחרי ה-15 אין מועד עד ה-30.

01:30:16:05 01:30:11:12
אבל מה יש ב-12?
- ב-12 זה נקרא 'מיכאל'.

01:30:21:18 01:30:16:05
קוראים בשמות המלאכים ומתפללים.
עושים סעודה למיכאל, לגבריאל...

01:30:24:16 01:30:21:18
יש סועדים, ממזמינים 'תאכלו
ותשתו לכבודם', למלאכים.

01:30:28:04 01:30:24:16
אותו היום הוא יום שבו
מכבדים את כל המלאכים?

01:30:29:14 01:30:28:05
קן.

01:30:35:23 01:30:30:03
בעשרת גם כן עושים מוסייט,
יש מי שאוכלים, שותים.

01:30:37:18 01:30:35:23
לא עובדים, לא הולכים לעבודה.

01:30:42:00 01:30:37:18
אבל מי יודע, מי מחשב? אין לוח...
- הקסים!

01:30:44:12 01:30:42:00
הקסים והאנשים הגדולים
(בידע ובגיל) במדויק.

01:30:47:24 01:30:44:14
הם מתחילים מליסאן וסופרים כל יום
וחודש, עד שהם מגיעים לשנה,

01:30:57:07 01:30:48:01
האנשים הגדולים גם היו כותבים
ושומרים יומן כזה של כל השנה.

01:31:03:01 01:30:57:08
'שלא נטעה, איך זה היום?' שואלים.
יש עבודה, הרוב היו אנשים עובדים.

01:31:07:09 01:31:03:02
כדי שלא ישכח,
חשבו 'מה נעשה?'

01:31:10:09 01:31:07:10
'כמה ימים כבר ספרנו?
מתי מולד הירח?' היו שואלים.

01:31:14:03 01:31:10:09
לכן אל הקסים', היו אומרים הקסים,
כדי שלא יטעו, מחשבים ושומרים זאת.

01:31:17:21 01:31:14:03
כך ענו, 'הירח הוא ביום הזה,
ה-15, ה-12, מיכאל',

01:31:22:24 01:31:17:21
כמו כן יש מועד
הנקרא 'אספה-עשרת' באמצע.

01:31:27:13 01:31:22:24
אספה-עשרת, כשהיינו שואלים

'מה זה?' זה מועד חשוב,

01:31:31:16 01:31:27:13
אספה-עשרת הוא מועד חשוב.
הוא מועד חודשי.

01:31:35:21 01:31:31:16
הוא חל גם בשנה,
את המועד השנתי מכבדים מאוד.

01:31:38:10 01:31:35:21
אך החודשי, אספה-עשרת...

01:31:41:21 01:31:38:10
לפי ההסבר של חלק מהגדולים,
אספה-עשרת,

01:31:45:06 01:31:41:21
הוא היום שבו אנטיוכוס
רצה לתלות את היהודים.

01:31:49:18 01:31:45:06
את מרדכי, זהו היום שבו
הם ניצלו מהגזירה,

01:31:54:04 01:31:49:18
אחרים אומרים שזה היום
שבו ניתן הדין, שהמן נתלה.

01:32:07:04 01:31:54:04
אחרים אומרים שזה היום שנוח בנה
את התיבה וניצל מגזירת המבול,

01:32:11:20 01:32:07:06
כל האנשים כולם נמחקו,
כל העולם כולו מת בגלל המבול.

01:32:20:19 01:32:11:20
כשנמחק, בדיוק לאחר 150 יום,
התיבה מצאה אדמה יבשה, נח מצא.

01:32:25:21 01:32:20:19
לפני כן התיבה הייתה תלויה
כלפי מעלה ככה, עד 150 יום.

01:32:31:09 01:32:25:21
עד שכל בני האדם, עופות השמים,
החיות על הארץ וכל האנשים נמחקו.

01:32:39:03 01:32:31:09

לאחר מכן נח מצא אדמה יבשה על הר אררט, שלח את העורב ואת היונה.

01:32:42:09 01:32:39:03
אך התיבה נעצרה מעצמה באררט.

01:32:48:16 01:32:42:09
היום שרגלו דרכה על אדמה הוא אספה-עשרת, כך אומרים.

01:32:52:19 01:32:48:16
זה היום שבו נח ניצל מהגזירה, היו כאלה שכך היו אומרים.

01:32:56:07 01:32:52:19
לימדו אותנו את שתי הגרסאות. חלק מחזיקים באמונה זו,

01:33:00:01 01:32:56:07
וחלק טוענים שלא, זה הסיפור של אסתר, היום שבו המן נתלה,

01:33:11:04 01:33:00:01
במקום השמד על ישראל, המן נתלה. יהודים מכל העולם הוכרחו לבוא,

01:33:15:13 01:33:11:04
הוכרחו ע"י חיילים לבוא, אם רק מרדכי ימות שאר היהודים יישארו.

01:33:22:11 01:33:15:13
כדי שגם כל היהודים ימותו, החתים בחותמת של אחשוורוש גזירה.

01:33:28:24 01:33:22:11
המן התכנן שהיה מתחת לאחשוורוש.

01:33:32:23 01:33:28:24
הוא רצה להשמיד את כל היהודים והכין כבר גזע עץ,

01:33:35:22 01:33:32:23
אך המלך, אסתר נכנסה והתחננה בפניו.

01:33:39:09 01:33:35:22
'בני עמי ייתלו ביום הזה, הוכרז על כך אמרה לו.

01:33:43:06 01:33:39:09
'הקרובים שלך?'

'כן' 'מי זה שרוצה לתלות אותם'?

01:33:45:22 01:33:43:06
'המן שמינית להיות מתחתיך' אמרה.

01:33:48:07 01:33:45:22
'המן הוא האיש?' כן. 'קיראו להמן!'

01:33:53:04 01:33:48:09
המן בא. אתה רוצה לתלות
את קרוביה של אשתי?

01:33:58:10 01:33:53:14
כן. הם חוטאים, לא משתחווים לך
לא משתחווים לאלוהים שלך ושלי.

01:34:01:23 01:33:58:10
הם שונים. לא ידוע למי הם משתחווים.
הם לא מכירים את בוראם.

01:34:06:13 01:34:02:00
יש להם אל לא ידוע
שהם משתחווים לו.

01:34:11:11 01:34:06:14
הם מתפללים לאלוהים,
אך הוא מתכחש ולא מכיר בו.

01:34:15:02 01:34:11:11
ומה עכשיו?' 'אני תולה אותם',
הם תככים.

01:34:18:16 01:34:15:02
כיוון שמרדכי לא משתחוה
לאלוהים שלנו הוא צריך להיתלות.

01:34:24:06 01:34:18:16
אם כך, במקום שקרוביה
של אסתר ייתלו,

01:34:30:05 01:34:24:06
אני נותן לך רשות, אני נותן לך את
התפקיד שלו. תעשי כרצונך, אמר לה.

01:34:37:08 01:34:30:16
אסתר קראה לשומרים והוא נתלה על
הגזע שהכין בעצמו, היהודים ניצלו.

01:34:42:01 01:34:37:08
זה היום הזה! אספה-עשרת זה היום!

יום הציון של זה, כך אמרו לנו.

01:34:46:08 01:34:42:01
איך ידעתם על החגים במקומות השונים?

01:34:51:05 01:34:46:08
איך כל היהודים
חגגו יחד את החגים?

01:34:57:12 01:34:51:05
על-ידי שליחת שליחים למי שרחוק.
- איך מעבירים את המסרים?

01:35:01:12 01:34:57:12
'החג קרב. זמן המועד קרב. תבואו!'

01:35:07:14 01:35:01:12
מכריזים ומודיעים גם לכל הרחוקים,
שולחים שליחים.

01:35:11:09 01:35:07:19
מי מכריז?
- הכוהנים, הקסים.

01:35:15:17 01:35:11:09
'ביום הזה יש חג, ביום הזה
יחול כיפור, ביום הזה יחול פסח,

01:35:17:01 01:35:15:17
ביום הזה יחול ליסאן,

01:35:22:01 01:35:17:01
ביום הזה יחול ראש השנה,
ביום הזה יחול שבועות' מודיעים.

01:35:26:14 01:35:22:01
הציבור גם יודע. כל אחד יודע
והאחדים שלא יודעים, שואלים.

01:35:30:18 01:35:26:14
ואם יש טעות, מה עושים?
- אין טעות. החגים חלים בדיוק בזמן.

01:35:33:17 01:35:30:18
הם מחשבים את הספירה במדויק.

01:35:38:19 01:35:33:17
הם לא סוטים, הסיבה היא
שמולד הירח חל תמיד ב-30.

01:35:45:01 01:35:38:19
סופרים את הירח כל פעם בשלושים,
בשלושים. כשמגיעים לשנה זה ליסאן.

01:35:50:18 01:35:45:01
ככה זה. זה לא מתבלבל בארץ,
כדי לא לטעות רשמו את זה ביומן,

01:35:55:20 01:35:50:18
למען הציבור שלא יודע, אך אנחנו
למשל לא טועים, זה באותו היום

01:36:03:09 01:35:55:20
מאז שעלינו לארץ, משתמשים
בספירה לחישובי מולד הירח,

01:36:09:19 01:36:03:09
גם שם זה היה. בארץ מה אומרים?
ראש חודש א' ו-ב' אומרים,

01:36:23:22 01:36:09:19
אצלנו, מספיק שמולד הירח היה אתמול
או היום, אם יש טעות זה ביום אחד,

01:36:28:14 01:36:24:02
כך מסדרים את זה, יומיים
מה שנקרא א' ו-ב'.

01:36:31:15 01:36:29:04
מייד רואים את הירח.

01:36:37:11 01:36:31:15
אם בכפר מסוים, למשל,
אין קס. מה עושים?

01:36:42:06 01:36:37:12
הולכים ושואלים במקום שבו יש כהן,
שולחים שליחים למקום שבו יש כהן.

01:36:46:02 01:36:42:06
מי שנמצא בכפר מרוחק,
כשעובר שם מישהו מישראל...

01:36:50:07 01:36:46:02
כשהיינו באתיופיה היו מפגשים
כל כמה זמן, כל חודש.

01:36:54:11 01:36:50:07
איך הייתם נפגשים?
- אחד הולך אל השני, יש אורחים,

01:36:57:22 01:36:54:11
שואלים זה על זה, אחד בא משם...
זה לא נפסק,

01:37:02:06 01:36:57:22
בעונת הקיץ. בחורף יש קצת...
יש הצפת נהרות וכולי'.

01:37:05:02 01:37:02:06
זה בעיה, אך גם בחורף לא מפסיקים.

01:37:08:08 01:37:05:02
כמו כן נותנים הדרכה
לאלה שמרוחקים,

01:37:12:24 01:37:08:08
ולא יודעים, האנשים הגדולים
שנמצאים בסביבה סופרים,

01:37:17:20 01:37:12:24
הם הולכים, שואלים, לומדים וחוזרים.
מלמדים את הציבור במקום שבו אין קס,

01:37:20:09 01:37:17:21
ככה זה היה.

01:37:25:11 01:37:21:01
קודם אמרת 'נבס-אבת',
מה זה אומר 'נבס-אבת'?

01:37:33:14 01:37:25:11
'נבס-אבת, כלומר, כשאדם כלשהו עושה
דבר חטא, הכהן צריך לכפר על חטאו,

01:37:39:06 01:37:33:14
הוא שוחט עז או כבש ושורף בשבילו,
זה מכפר על החטא שלו.

01:37:45:23 01:37:39:06
בתמורה לחטא, הוא מבקש 'תמחל לי'.
קונה את אותו כבש אחרי שהיטהר,

01:37:52:13 01:37:45:23
הוא שוחט את זה ושורף בשבילו,
זה נשרף, כפרה, החטא שלו נשרף.

01:37:55:02 01:37:52:13
אותו איש לא יעשה יותר דבר חטא.

01:37:59:24 01:37:55:02
הוא עוקב אחרי מה שהאב-הרוחני שלו
מלמד אותו והולך רק בדרך האלוהים,

01:38:08:12 01:38:00:16
עושים אב-רוחני אחרי הנישואין
אחרי שמגיעים לגיל בגרות ולנישואין.

01:38:12:07 01:38:08:12
כל אחד מהציבור עושה לו
ינבס-אבת, לכל אחד יש קס.

01:38:16:14 01:38:12:07
איך הוא עושה לו קס?
- איך, אצל חלק מהאנשים,

01:38:22:12 01:38:16:14
יש דבר הנקרא 'מנפק',
כמו שעושים בגיל 13 בבר-מצווה,

01:38:26:08 01:38:22:12
שוחטים ונותנים שיאכל
או שנותנים כסף לכהן.

01:38:32:07 01:38:26:08
אחרי שנותנים ככה בפעם הראשונה,
יש דבר הנקרא 'עשרת-בכורת'

01:38:38:08 01:38:32:10
בכל שנה, אם אני חקלאי מהיבול שאני
מגדל, כל שנה את העשרת-בכורת,

01:38:42:15 01:38:38:08
את היבול הראשון שהבשיל
אני נותן לקס שלי, לנבס-אבת שלי.

01:38:51:08 01:38:42:15
כמו כן, אם נולד לי בן בכור מעריכים
את שוויו ואני נותן סכום זה לקס.

01:38:54:02 01:38:51:08
כמו כן, אם נולד לפרה
עגל זכר בכור.

01:38:57:10 01:38:54:02
מי עושה את ההערכה? מה הכוונה
שמעריכים את שוויו של הילד הבכור?

01:38:59:17 01:38:57:10
הוא בכור, לכן נותנים אותו לכהן.

הוא של אלוהים,

01:39:05:13 01:38:59:17
תמורת הילד לוקחים כסף ונותן לכהן.
בני הוא בכור, אנא תברך אותו.

01:39:07:18 01:39:05:13
'קח את הכסף' אני אומר לו.

01:39:10:05 01:39:07:18
התורה אומרת שימיר אותו בכסף.

01:39:15:24 01:39:10:05
אם יש בכור חמור הוא צריך לקחת
ולמכור אותו ואת הכסף לתת לכהן,

01:39:19:06 01:39:15:24
אם לא נמכר, צריך לשבור את צווארו
ולהרוג אותו שלא ישים עליו משא,

01:39:21:14 01:39:19:06
ככה היו עושים?
- ככה כתוב בתורה. כן.

01:39:22:24 01:39:21:14
אבל כך היה המנהג?

01:39:26:04 01:39:22:24
בהחלט, בהחלט! כן,
מוכרים אותו ונותנים לקס.

01:39:28:20 01:39:26:04
לגבי בכור של כבש...
- ואם לא נמכר?

01:39:29:20 01:39:28:20
ואם לא נמכר?

01:39:32:11 01:39:29:20
זה נמכר. לא חסרים קונים.
זה נמכר,

01:39:35:23 01:39:32:11
אם לא נמכר אסור לו
לשים עליו משא. הוא חי ככה,

01:39:39:17 01:39:35:23
אז הוא בר-מזל החמור, עד שהוא
נמכר הוא סתם כך. לא נושא משא,

01:39:43:01 01:39:39:17
כך גם לגבי שור, אסור לחרוש איתו
עד שלא נותנים את הכסף לקס.

01:39:49:20 01:39:43:01
או שאני נותן לו את השור,
כשהשור עוד צעיר, נותן אותו לקס.

01:39:52:10 01:39:49:20
הוא לוקח אותו, מוכר ונהנה מזה
או שחורש איתו, שיעשה בו מה שירצה,

01:39:57:18 01:39:52:10
ואם זה שה זכר, לוקח ונותן לו
אחרי שגדל. גם בכור עז אותו הדבר.

01:40:02:22 01:39:57:18
כל בכור שנולד, נותנים לקס,
אני נותן לנבס-אבת שלי.

01:40:10:05 01:40:02:22
האב הרוחני שלי מצדו מלמד אותי
ומורה לי את דרכו של האל כל חיי.

01:40:12:00 01:40:10:05
'זה חטא, זה...'

01:40:15:02 01:40:12:00
איך הוא מלמד אותך? איך זה קורה?
- איך הוא מלמד? כמו שכתוב בתורה.

01:40:20:16 01:40:15:02
ביום חג תתפלל, תבקש,
תשמור על השבת, אל תעבוד בשבת.

01:40:24:01 01:40:20:16
השאלה שלי היא האם הוא בא
ומבקר את האנשים שלו,

01:40:27:10 01:40:24:01
כלומר, איך מתנהל הקשר
עם האב-הרוחני שלך?

01:40:33:10 01:40:27:10
אני הולך אליו והוא מלמד אותי.
בחגים ובשבתות אני מבקר אצלו,

01:40:37:07 01:40:33:10
אני משתתף במעמד ולומד,
'מהי הדרך?', אני שואל,

01:40:40:21 01:40:37:07
באותו זמן הוא מלמד
את כל הציבור שבא אליו:

01:40:46:17 01:40:40:21
היזהרו ואל תחללו את השבת.
תלמדו את ילדיכם לא לחטוא,

01:40:52:20 01:40:46:17
אל תרצחו. אל תנאפו. אל תגנבו.
כל אלה הם חטא.

01:40:57:24 01:40:52:20
תעשו סעודות מצווה. תתפללו,
בוקר וערב תבקשו את אלוהים.

01:41:05:09 01:40:57:24
תודו לו, אין לדעת מתי יבוא
המוות, לכן התשובה חשובה.

01:41:08:03 01:41:05:09
לפני שתמותו, תחזרו בתשובה
אם עשיתם דבר חטא,

01:41:10:00 01:41:08:03
הביאו קורבן חטאת
לכפר על החטא.

01:41:15:04 01:41:10:00
כסף. אותו איש מביא את הכסף
ועושה בזה סעודת מצווה,

01:41:17:23 01:41:15:04
או שהוא קונה אייל ששורפים אותו,

01:41:22:16 01:41:17:23
זה נחשב לו לקורבן.
'תמחל לו' מבקשים, על החטא שעשה.

01:41:24:10 01:41:22:16
כך נראו הדברים.

01:41:27:19 01:41:24:10
אותו אדם חי כשהוא שומר על החוקים
שקיבל מהאב-הרוחני שלו,

01:41:32:12 01:41:27:19
כשאותו איש נפטר, לקראת פטירתו
מזמינים את האב-הרוחני שלו,

01:41:36:04 01:41:32:18

מה הוא עושה?
- מזמינים אותו, האיש מביע חרטה

01:41:39:15 01:41:36:04

מה הכוונה, מה זה מנזז?
- יש חרטות.

01:41:44:01 01:41:39:15

הנשמה מפרפרת לפני שהיא יוצאת.
איזה דבר חטא חטאת בחיך?

01:41:49:22 01:41:44:01

'אם תדבר החטא לא ימתין לך שם.
על איזה חטא אתה מתחרט?

01:41:54:06 01:41:49:22

יש חטא שהסתרת כל חי,
חטא כזה וכזה, כזה וכזה...

01:41:58:09 01:41:54:06

'לכן אני מבקש שתיתן
לי את כפרתי, תתפלל עליי'

01:42:05:01 01:41:58:09

לאחר מכן הוא מגלה את הדבר לכהן
הכהן לא מספר לילדיו או לאף אחד.

01:42:10:05 01:42:05:01

הוא מספר ועושים את ההתרה והכפרה.
- איך עושים התרה?

01:42:14:12 01:42:10:05

הוא קונה טלה, גדי,
שורף באש ושוחט,

01:42:19:10 01:42:14:12

פושט את העור,
מבתר את החלקים ושורף באש,

01:42:23:03 01:42:19:10

'תמחל לו'. בזמן שזה מעלה עשן
עושים תפילה, בזמן שזה נשרף,

01:42:26:04 01:42:23:03

בבקשה, תקרא לנו
קטע מהתפילה לנפטר?

01:42:30:00 01:42:26:04

הקס מתפלל.

01:42:31:09 01:42:30:00

אתה יודע בעל-פה?

01:42:45:01 01:42:31:09

הקס מתפלל.

01:42:49:02 01:42:45:01

מחילה היא מאת ה',
תמחל לו על דבר החטא שעשה.

01:42:51:20 01:42:49:02

הוא חטא חטאים רבים,
אך הוא נופל לפניך,

01:42:55:06 01:42:51:20

ומבקש את מחילתך, 'תמחל לו,
תמחל לו' כך מתפללים.

01:43:03:13 01:42:55:06

כך אומרים ומתפללים
כמו כן כאן, בארדית, קוראים:

01:43:06:12 01:43:03:23

קוראים ב'ארדית' במעמד כזה?

01:43:10:01 01:43:06:12

כן. קוראים בשבילו בארדית,
בהחלט, למען הנפטר,

01:43:12:00 01:43:10:02

עם זאת, באותו היום מתפללים עליו,

01:43:14:10 01:43:12:00

בעיקר עם התפילות השגורות בעל-פה,

01:43:18:04 01:43:14:11

הם יודעים בעל-פה
כל התפילות מכאן, יש להם הכל בראש.

01:43:22:05 01:43:18:04

האנשים של פעם ידעו ממש הכול,
את כל הספרים האלו הם ידעו בעל-פה,

01:43:25:01 01:43:22:05

יותר מזה, בשירה הם זכרו הכל.

01:43:34:10 01:43:25:01

הקס מקריא מהספר בגעז.

01:43:41:01 01:43:34:10
כל גזרי הדין הקשים המחכים
לו בשמים, אנא תמחל לו עליהם.

01:43:48:17 01:43:41:01
כלומר לעתיד לבוא,
כשיעלה לשמים, אנא תמחל לו.

01:44:00:19 01:43:54:01
תציל אותנו מגזר דין קשה
וממלאך משטין של שמאל.

01:44:13:16 01:44:04:02
כלומר משא כבד. כלומר לגיהנום,
תמחל לו מגזר דין של כניסה לשם,

01:44:29:13 01:44:22:02
החוטאים והצדיקים נפרדים, הצדיקים
הולכים לגן-עדן והחוטאים לגיהנום,

01:44:36:00 01:44:29:13
לים של אש כלומר 'תכניס אותנו
אל הצדיקים ולא לגיהנום',

01:44:50:05 01:44:46:01
על החטא שלו וגם על שלי, אני שמתפלל
בשבילו, תמחל לנו יחד. כך קוראים.

01:44:58:11 01:44:54:05
ינבס-אבת, חוץ מללמד, איזה
שירות הוא עוד עושה לקהילה?

01:45:04:07 01:44:58:11
הוא עושה סעודות מצווה, הוא מאכיל.
כמו כן, הוא עושה התרה לנפטר.

01:45:10:07 01:45:04:07
בתחילה הוא מקשיב לחרטה
כפי שאמרתי לך קודם.

01:45:14:18 01:45:10:07
לאחר מכן עושים לנפטר את כל מה
שראוי לו, עושים לו מנחת לחם,

01:45:17:21 01:45:14:18
כשהוא נפטר, במשך שבעה ימים...
יש קברנים,

01:45:21:17 01:45:17:21

כדי שאחרים לא יגעו בגופה,
יש שני קברנים המופקדים עליו.

01:45:26:11 01:45:21:17
כשהם חוזרים אחרי 7 ימים,
שוחטים פרה אדומה,

01:45:31:15 01:45:26:11
ואת האפר שלה שהוכן מבעוד מועד,
מפזרים על הקברנים,

01:45:34:11 01:45:31:16
ביום השלישי הם מתרחצים
ומתגלחים ומכבסים את בגדיהם,

01:45:37:07 01:45:34:11
מגלחים את שיערם
והכהן מתיז עליהם,

01:45:39:06 01:45:37:08
גם ביום השביעי הוא מתיז עליהם,

01:45:42:17 01:45:39:06
ביום השביעי בערב,
שוחטים בקר ועושים התרה.

01:45:46:20 01:45:42:18
מתפללים 'תמחל לנשמתו'.
- שוחטים שור אדום?

01:45:49:05 01:45:46:20
גם אם הוא לבן זה לא רע.

01:45:54:10 01:45:49:05
לרוב אדום, אך גם לבן זה לא רע.
גם עם מעורב אין שום בעיה.

01:45:59:03 01:45:54:10
חשוב רק שיהיה שלם, שערותיו, קרניו
שלא יהיה בו פגם.

01:46:01:21 01:45:59:03
זה השור ששורפים
בשביל האפר ליום השביעי?

01:46:04:08 01:46:01:22
לא. שוחטים והציבור אוכל מזה,

01:46:08:08 01:46:04:08
'לפני כן, יש מה שנקרא

'אבל-מוסייטו',

01:46:12:08 01:46:08:08

מה שנשאר מזה למחרת
אסור לאכול ממנו.

01:46:15:12 01:46:12:08

את השאריות שורפים באש.
את העור, הכל.

01:46:17:24 01:46:15:12

לאחרונה, לעומת זאת,
היו עושים 'מצואט'ץ

01:46:20:03 01:46:17:24

מצואט זה הטסקר (אזכרה)
של הנפטר.

01:46:24:13 01:46:20:03

אל תגידו 'וונצרה ליי למסואטו',
אלא מצואט,

01:46:28:06 01:46:24:13

מצואט פירושו תרומה בעברית.
זו תרומה,

01:46:33:00 01:46:28:06

גם אם העניים, הטמאים, הנוצרים
והמוסלמים יאכלו ממנו, אין זה חטא,

01:46:35:02 01:46:33:00

מה שנקרא 'אבל-מוסאיט' לעומת זאת,

01:46:37:15 01:46:35:02

רק מי שהוא ישראל
ומקודש יכול לאכול ממנו,

01:46:40:07 01:46:37:15

אנשים אחרים לא יכולים לאכול ממנו
מי שטמא לא יכול לאכול ממנו

01:46:46:23 01:46:40:07

כך היו עושים מוסייט בשבילו,
עושים תפילה צהריים,

01:46:50:19 01:46:46:24

ערב ולילה מתפללים עד שעה מסוימת,

01:46:59:06 01:46:50:20

הקסים לנים בבית הנפטר, לפנות בוקר

כשהתרנגול קורא, הם קמים וזועקים,

01:47:03:12 01:46:59:07
הם זועקים יחד עם קריאת התרנגול,

01:47:10:02 01:47:03:12
כלומר, הם מתפללים.
מבקשים שנשמתו של הנפטר תינצל,

01:47:18:00 01:47:10:02
לאחר מכן, אחרי שהתפללו כל הלילה,
בבוקר, עם שחר, הכהן מברך.

01:47:24:14 01:47:18:00
בן המשפחה של הנפטר,
אם זה בן או נכד,

01:47:32:08 01:47:24:14
לוקח כסף 'תמורה לתפילות שנעשו
כפרה לנשמה' אומר ומניח.

01:47:37:18 01:47:32:08
הכהן מברך את זה, זה נכתב, הוא מברך
ואומרים 'יבס ימר' (שיימחל לנשמה),

01:47:40:06 01:47:37:19
בבוקר שוב אוכלים ושותים,
שוב מבכים.

01:47:46:00 01:47:40:06
מעתה זה הסתיים 'שלא תבכו שוב
על האיש הזה, זה נגמר' אומרים.

01:47:50:00 01:47:46:00
שלושים, ארבעים... לא ידענו מה זה.
- אין את זה?

01:47:54:03 01:47:50:00
יש בתורה, אך אנחנו לא כיבדנו
זאת. מכבדים רק את השבעה.

01:47:59:02 01:47:54:04
היום שבו עיניו ושיניו של הנפטר
נושרים זה היום, היום השביעי,

01:48:03:10 01:47:59:02
מיום הקבורה ביום השביעי,
עושים מוסייט ותפילות.

01:48:09:03 01:48:03:10

לאחר מכן, ביום השנה או כשמשיגים כסף, עושים אזכרה.

01:48:13:03 01:48:09:03
האזכרה היא ביום השנה,
אך אם אין להם כסף,

01:48:16:13 01:48:13:03
הם ממשיכים
ועושים כשמשיגים את הכסף,

01:48:20:20 01:48:17:01
באתיפיה זה בעייתי,
רבים הם עניים. כך היה.

01:48:24:03 01:48:20:20
כשכל זה קורה,
מי שמנהל את הכול הוא קס.

01:48:26:15 01:48:24:03
אבל לכהן יש עבודה רבה.
כלומר, אם למשל...

01:48:28:07 01:48:26:15
עבודה רבה! אין לו מנוחה.

01:48:32:20 01:48:28:09
כן. אם יש נפטרים בכל יום,
הוא חייב להיות שם כל היום.

01:48:36:18 01:48:32:20
הוא לא חורש, לא קוצר, הוא חייב
לקבור את אותו האיש בתפילות,

01:48:40:15 01:48:36:18
הוא חייב להיות שם כל היום.
האנשים חורשים בשבילו.

01:48:44:23 01:48:40:15
הציבור גם נותן לו תרומות ומעשרות,
כפי שאמרתי לך קודם.

01:48:49:21 01:48:44:23
האם נתקלת במצב כזה שבו באותו
יום נפטר אדם ואתה היית בעבודה?

01:48:54:19 01:48:49:23
גם כאן בארץ אנחנו כך, אומנם כאן
המדינה משלמת לנו משכורת מעטה,

01:48:58:05 01:48:54:22
אך אם מישהו נפטר, אני עוזב
את עבודתי ונמצא שם כל היום,

01:49:01:12 01:48:58:05
היכן שלא יהיה, אם אני האב-הרוחני
שלו אני הולך למקום שבו נפטר,

01:49:03:02 01:49:01:12
נשאר כל היום וחוזר בערב לביתי.

01:49:06:22 01:49:03:02
אנחנו קוברים,
מתירים ואז חוזרים.

01:49:09:14 01:49:06:22
ואם למחרת מישהו נפטר
ואתה האב-הרוחני שלו?

01:49:12:02 01:49:09:14
ככה, ואם למחרת אחד אחר נפטר,
שוב. הולכים.

01:49:14:20 01:49:12:04
אין 'אני עייף'?
- אין, אין.

01:49:17:23 01:49:14:20
אם את לא חולה ובבית-חולים,
אין מנוחה.

01:49:23:17 01:49:17:23
צריך ללכת. את לא יכולה לעבור
יום בבית לא עלינו. ככה זה.

01:49:30:10 01:49:25:00
גם אם יש לך עבודה דחופה אחרת,
את מבטלת אותה והולכת אל הנפטר.

01:49:39:02 01:49:32:00
את העבודה ההיא את מבטלת, 'מישהו
נפטר ואני בהתרה. לא אבוא', תגידי.

01:49:50:17 01:49:44:08
בסדר. חוץ מיום כיפור
כמה צומות היו בשנה?

01:49:59:01 01:49:50:17
צמים בסיגד,
בנוסף יש את צום אסתר.

01:50:04:12 01:50:00:10
כמו כן יש את צום יהמלה (אב).

01:50:09:07 01:50:04:12
מה זה יהמלה-צום?
- יהמלה-צום? תשעה באב בעברית.

01:50:10:22 01:50:09:07
הוא מופיע גם בארדית.

01:50:16:23 01:50:10:22
הצום של התשעה אומר (הכתוב)
בית-המקדש חרב בו, בית-המקדש.

01:50:26:18 01:50:16:23
מלך בבל בא והרס אותו ביום הזה,
היום שבו חרב, צמים בו תמיד,

01:50:31:04 01:50:26:18
בסדר. מה עוד?
- במשך תשעת הימים לא אוכלים בשר.

01:50:35:21 01:50:31:04
כל אחד מישראל שאכל בשר,
הקס נותן לו נסהה (מחילה),

01:50:38:04 01:50:35:21
'לא לאכול בשר' מכריז הקס,

01:50:41:23 01:50:38:04
אם נאמר 'פלוני אכל'
הוא נותן לו את הנסהה שלו,

01:50:44:10 01:50:41:23
לא אוכלים, זה אסור,
זה לא ראוי.

01:50:50:08 01:50:44:10
תשעה, עשרה ימים לא אוכלים בשר.
- תשעה, עשרה ימים צמים או ש...?

01:50:54:19 01:50:50:08
כן. ביום העשירי אוכלים.
- צמים כל היום למשך תשעה ימים?

01:50:57:18 01:50:54:19
תשעה ימים לא אוכלים,
בכל תשעת הימים לא אוכלים.

01:50:59:08 01:50:57:18
תשעה ימים לא אוכלים.
בשר לא אוכלים בכלל,

01:51:01:01 01:50:59:08
אך אנג'רה אוכלים בסוף
כל יום, בסוף כל יום,

01:51:05:07 01:51:01:01
מים ואנג'רה אוכלים בסוף כל יום,
בערב אכלנו, שתינו וזהו.

01:51:09:05 01:51:05:07
למחרת נשארים ככה כל היום
ורק בערב שוב כך היה,

01:51:12:09 01:51:09:05
מה עוד?
- עשרה ימים מלאים ככה.

01:51:15:09 01:51:12:10
המבוגרים היו צמים
אפילו עד מולד הירח,

01:51:20:04 01:51:15:12
עד ה-15 הצעירים,
החקלאים - עד עשרה ימים.

01:51:22:08 01:51:20:06
זה לגבי תשעה באב.
- כן, תשעה באב.

01:51:24:01 01:51:22:10
בסדר. מה לאחר מכן?

01:51:31:08 01:51:24:01
לאחר מכן גם כשמישהו נפטר
לא אוכלים, צמים כל היום,

01:51:35:07 01:51:31:09
עד שלא חוזרים מהקבורה לא אוכלים.
- הקסים או כל הציבור?

01:51:39:07 01:51:35:08
כל הציבור. לא אוכלים,
זה אבל, זה יום אבל.

01:51:41:14 01:51:39:09
לפני שהלבשנו עפר את האיש איך
נוכל להכניס אוכל אל פינו?

01:51:45:02 01:51:41:14
לא שותים מים ולא אוכלים אנג'רה,
רק אחרי שאנחנו קוברים וחוזרים.

01:51:47:01 01:51:45:02
כאן בארץ, לעומת זאת,
אוכלים ושותים סתם כך.

01:51:54:02 01:51:47:03
לעומת זאת, כאן? אומרים 'קחו'
ומסתובבים עם בקבוק מים,

01:51:56:22 01:51:54:02
חלק מהאנשים שרגילים כבר משם
לא שותים עד שהם לא קוברים,

01:51:58:10 01:51:56:22
הם לא שותים ולא אוכלים,

01:51:59:22 01:51:58:10
אחרי החזרה מהקבורה אוכלים.

01:52:01:24 01:51:59:22
הסיבה היא מפני
שאותו אדם נפטר, אמרת?

01:52:05:17 01:52:01:24
מפני שנפטר, זה ביטוי לאבל,
ביטוי לאבל.

01:52:09:07 01:52:05:17
כך זה, פחות או יותר
ממה שידוע לנו.

01:52:18:16 01:52:09:07
קודם אמרת שכאשר ילד מגיע לגיל
'מנפק' מה זה? באיזה גיל זה?

01:52:25:02 01:52:18:16
מנפק, גם כשהוא מתחתן משלמים
על ה'קשרה' ובגיל 13 'מנפק',

01:52:32:24 01:52:25:02
מנפק משלמים 3 שקלים, כתוב בתורה.
- לכל ילד?

01:52:36:06 01:52:32:24
כן.
- יש הבדל בין בן לבת?

01:52:40:03 01:52:36:06
אצל הבת, ב'מנפק' של בת,
כלומר בגיל 12,

01:52:43:20 01:52:40:03
היא צריכה להימצא
כשהיא שומרת על דתה,

01:52:47:23 01:52:43:20
כדי שלא תגיע לגבר כשהיא מתבגרת,
היא גדלה בשמירה על תומתה ודתה.

01:52:51:00 01:52:47:23
וביום חתונתה מברכים אותה,

01:52:58:17 01:52:51:24
'נענשה ונצבטה' אומרים, מבוררת
כחיטה וטהורה כמים' נאמר עליה,

01:53:03:02 01:52:58:17
'את אביה ואימה לא מביישת',
נענשה ונצבטה' אומרים,

01:53:06:04 01:53:03:02
ושרים לה ומתפללים.
אז מברכים אותה.

01:53:12:04 01:53:06:04
באיזה גיל ילדים מתחילים לצום?
- בגיל 10.

01:53:16:12 01:53:12:04
כן. ובכן, 'ישראל'יסה,
כולו מקוננו נאו' אומר הכתוב.

01:53:22:04 01:53:16:12
ילד, ברגע שמגיע לגיל 10 הוא יודע.
ילד מישראל הוא נבון, יש לו ידיעה,

01:53:27:23 01:53:23:00
גם אם לא ילמד, הוא ידע את החטא,
הגיהינום, את הרע והטוב, הוא יודע,

01:53:35:00 01:53:27:23
כל מי שמעל גיל 10, צם את צום
כיפור, צם את צום המלה (תשעה באב).

01:53:40:12 01:53:35:00
אך אורך הצום מוגבל,

מגבילים להם לחצי.

01:53:43:10 01:53:40:12
מכיוון שגילים צעיר, הם לא צמים
עד הערב. יש מגבלה של גיל.

01:53:46:21 01:53:43:11
החקלאים גם כן,
שלא ימותו מרעב ויסבלו עד כאב.

01:53:49:23 01:53:46:21
שלא ייעדרו מעבודת החקלאות, זה
'צום של חקלאי', עד אמצע היום.

01:53:53:16 01:53:50:00
עד איזו שעה?
- הם צמים עד אמצע היום.

01:53:57:08 01:53:53:16
הקסים, לעומת זאת, כל היום עד הערב.
האנשים המבוגרים כל היום עד הערב.

01:54:09:16 01:54:03:19
כך היה, אייזוה
(תתעודד). נציע לך מים.

01:54:15:09 01:54:09:16
אנחנו הרבה, גדלנו בהרבה.
לא בקלות אנחנו מתעייפים.

01:54:16:24 01:54:15:09
אתה לא מתעייף בקלות.

01:54:22:03 01:54:17:02
טיפסנו וירדנו הרבה עליות ומורדות
ללא נעליים לרגלינו.

01:54:25:12 01:54:22:03
המקומות שהסתובבנו וגדלנו בהם,
גדלנו בקשיחות,

01:54:28:00 01:54:25:12
לא גדלנו מפונקים
כמו הילדים בארץ.

01:54:36:05 01:54:28:00
בסדר. האם אפשר שאנשים יבואו לבקש
ממך שתתפלל תפילה מיוחדת בעבורם,

01:54:38:16 01:54:36:05

מפני שאתה ינבס-אבת?

01:54:47:10 01:54:38:16
כן, כן. כשמישהו חולה, כשיש להם
סיוטים הם באים, כשאיב נעמד מולם.

01:54:50:11 01:54:47:10
'תזעק בעבורנו,
תתפלל בעבורנו', אומרים.

01:54:53:06 01:54:50:11
למה הכוונה כשאתה
אומר, כשיש להם סיוטים?

01:54:55:22 01:54:53:06
סיוט, חלום בלילה,
כשהם רואים חלום רע,

01:54:59:02 01:54:55:22
'אני לא יודע מה צפוי לי,
תעשה תפילה בשבילי,

01:55:00:22 01:54:59:03
מורה דרכי', הם אומרים.

01:55:04:01 01:55:00:22
הם באים, נותנים כסף ומבקשים:
'תזעק בשבילנו', עושים זעקה,

01:55:05:19 01:55:04:02
הקס מתפלל בעבורם,

01:55:25:11 01:55:05:21
הקס מזמר תפילת תחנון.

01:55:58:22 01:55:25:13
ולמי שחולה
(הקס משמיע מזמור)

01:56:01:23 01:55:59:02
מתפללים כך ואומרים 'בנון ירגאו'
(משהו שמתפוגג).

01:56:03:08 01:56:01:23
'בנון ירגאו', אם זה חלום.

01:56:08:21 01:56:03:08
'שירחיק אותנו כרחוק מזרח ממערב',
את המחלה, שייקח אותה למקום רחוק.

01:56:13:08 01:56:08:21
שלא ידבק, שיזרוק למדבר
'בנון ירגאו',

01:56:17:03 01:56:14:00
אם זה חלום 'בנון ירגאו'
אם זו מחלה שירפא את החולים.

01:56:21:01 01:56:17:09
הקס מצטט מגעז.

01:56:27:02 01:56:21:01
אתה שמחיה את הנפש שנפלה ומתה,
שמרפא את החולים.

01:56:32:18 01:56:27:02
שמחליש את בעל החץ החזק,
אצלך יש הרבה מרפא.

01:56:39:16 01:56:32:18
אתה הוא המרפא שלנו, לכן תחון נשמה
זו, את הנשמת החולה הזו תחון.

01:56:45:17 01:56:39:17
תציל אותה ממוות שתאריך חיים
בשבילנו', כך מתפללים.

01:56:50:06 01:56:45:19
כשעושים תפילה, אותו
איש מבריא, אלוהים שומע.

01:56:55:06 01:56:50:06
הם נותנים את ה'מבה' (מנחה)
ועושים כך ומתפללים, כך זה.

01:56:59:13 01:56:55:06
אלוהים יברך את עם ישראל' כלומר
אלוהים תסעד אותנו', זה נמצא כאן.

01:57:04:09 01:56:59:13
הקס מקריא את התפילה.

01:57:18:23 01:57:14:03
כשאהרון בירך את העם הזה,
הוא הרים את ידיו כך.

01:57:21:11 01:57:18:23
הקס מצטט בגעז.

01:57:27:03 01:57:21:11

אהרון יחד עם ילדיו,
כאשר בירך את העם זה היה מתקבל.

01:57:31:04 01:57:27:03
'שיברך את עם ישראל'
כאשר מברכים את כולם,

01:57:35:08 01:57:31:04
כך הכהן היה מברך.
'ברכת הכוהנים', זה נקרא.

01:57:42:09 01:57:35:08
את השלב השני של ההסמכה לקס עברת
בארץ. רק תוריד רגע את המשקפיים,

01:57:43:21 01:57:42:09
את הראשון באתיופיה.

01:57:47:06 01:57:43:21
איך זה נעשה כאן,
בדיוק כמו באתיופיה?

01:57:51:21 01:57:47:06
כן. שחטנו שור, הציבור התאסף.

01:57:58:07 01:57:51:21
אימהותינו השמיעו צהלולים, אבותינו
והקסים עשו תפילה והציבור עונה אמן.

01:58:04:17 01:57:58:07
שמחה! הועמד והוסמך לנו כהן,
והוא יחזיק אותנו,

01:58:10:00 01:58:04:17
כשהגדולים ימותו יהיה לנו אותו,
כשאלה ימותו הוא יהיה לנו למשמר.

01:58:15:15 01:58:10:00
יחזיק בעקבותיהם ויקבור אותנו, יותר
לא נחשוש, המסורת שלנו תישמר, אמרו.

01:58:20:17 01:58:15:15
אבל איך היה הטקס? תסביר לנו.
בדיוק כמו באתיופיה, שחטו כבש?

01:58:26:15 01:58:20:17
כן. בוודאי
- באתיופיה היה כבש? איך נעשה הטקס?

01:58:32:07 01:58:26:15

בתחילה שוחטים שור ומזמינים את
הציבור. 'תסמיכו אותו', אומרים,

01:58:34:22 01:58:32:07
התפילות, הציבור, מזמינים
את כל הכוהנים (קסים),

01:58:38:11 01:58:34:23
היו 35 קסים אצלי,
שהזמנתי אותם.

01:58:42:19 01:58:38:14
הם באו, כל הציבור התאסף,
מהסביבה ומרחו, כל הקרובים,

01:58:48:05 01:58:42:19
כדי שאקשור 'שש' (צעף לבן)
ואלבש 'קאבה' במראה הזה.

01:58:53:05 01:58:48:05
לא כל אחד עושה זאת,
אי-אפשר סתם כך לעשות זאת.

01:58:58:14 01:58:53:08
הכהן שלימד אותו ניגש
ובנוכחות הציבור מעיד עליו.

01:59:05:03 01:58:58:14
הוא נאמן לדעתו. 'הוא לא מכיר אישה
נוספת' כמו כן 'זו האישה שנישא לה,

01:59:08:16 01:59:05:03
כמו כן 'הוא זהיר בשמירת דתו.
שומר את השבת והחגים,

01:59:11:18 01:59:08:16
הוא זה שמחזיק את ספר התורה
ומלמד אותנו,

01:59:15:10 01:59:11:18
אנחנו שמחים עליו מעל ומעבר
הוא חי על-פי החוק.

01:59:19:23 01:59:15:10
יכול להיות שהוא אחד שגירש
את אשתו ו/או נשא גרושה,

01:59:22:02 01:59:19:23
ואז כשמבקשים 'תסמיכו לנו אותו',

01:59:28:15 01:59:22:03
אה? זה מסתובב עם גרושה, גירש
את אשתו ועכשיו יהיה קס? אבוי!

01:59:30:15 01:59:28:16
'אם כבר, אני טוב ממנו' אומרים.

01:59:33:07 01:59:30:15
רגע, אנחנו רוצים לשמוע
על מה שהיה אצלך.

01:59:36:24 01:59:33:07
את מה שאתה זוכר.
באותו היום היכן עשיתם את זה?

01:59:38:19 01:59:36:24
את מה?
- את ההסמכה. היכן זה התנהל?

01:59:43:01 01:59:38:19
שם, בבית-הכנסת.
אכלו, שתו.

01:59:45:06 01:59:43:01
היית יחד עם רעייתך יחד?

01:59:48:24 01:59:45:06
רעייתי, קוראים לה שתבוא,
היא לובשת יחד איתי קאבה.

01:59:53:02 01:59:48:24
היא מכסה את ראשה,
היא באה עם כיסוי 'שש' לבן.

01:59:56:16 01:59:53:02
יש סגנון קשירה של נשים, נכון?
היא קושרת ובאה לצדי, יש כיסא,

01:59:57:23 01:59:56:16
היא יושבת על הכיסא הזה.

02:00:06:20 01:59:58:01
בתחילה עושים ברכות ומתפללים,
לאחר מכן בא הכהן וקשר לי (מטפחת).

02:00:12:01 02:00:06:20
'הסמכנו אותו!' ברגע שאמר כך
עשו צהלולים והייתה שמחה גדולה.

02:00:16:09 02:00:12:01

אחר-כך עשו מזמורי תפילה,
התפללו מזמורי תפילה,

02:00:20:12 02:00:16:09
ולאחר מכן הציבור שמח וצהל,
נעשו הברכות והכל,

02:00:23:16 02:00:20:12
ואז הוכרז 'הכהנו! הנה,
הכהנו ונתנו לכם,

02:00:27:21 02:00:23:16
'מעתי הוא אחראי על הציבור,
הוא זה שינהיג את הציבור',

02:00:31:12 02:00:28:01
והכבש? מתי שוחטים אותו
- אחר כך.

02:00:40:07 02:00:31:13
שוחטים את השור ואוכלים ושותים,
לאחר מכן, לאחר שנה או לאחר חודש,

02:00:44:06 02:00:40:09
זה יכול לקחת גם עד שנתיים,
אפשר לעשות זאת גם לאחר מכן,

02:00:51:04 02:00:44:07
הכוהנים... מספיקים 2-3
כוהנים, אין צורך בהרבה.

02:00:54:24 02:00:51:04
כמה היו במקרה שלך?
כמה היו שבאו למעמד?

02:00:57:18 02:00:54:24
באו 2-3 קסים מורים.

02:01:03:06 02:00:57:18
'נעשה כפרה, למקרה שיש בו חטא',
אומרים ושוחטים שני כבשים,

02:01:10:09 02:01:03:06
שחטו גדי של עז וטלה של כבש,
מהאחד מכינים ארוחה לקסים.

02:01:16:18 02:01:10:12
את השני, לעומת זאת, שרפו.
שרפו באש עד שנשרף כליל.

02:01:20:05 02:01:16:18
היכן עשו לך את הטקס,
האם זה בפני אשתך?

02:01:21:16 02:01:20:05
כן, בפניה, אנחנו יחד.

02:01:24:02 02:01:21:16
בסדר, אבל היכן עשיתם זאת?
- בבית-הכנסת.

02:01:26:11 02:01:24:02
אם זה כאן, יש פה בניינים
בכניסה לבית-הכנסת.

02:01:30:05 02:01:26:11
שם זה נעשה
- בנו לכם סוכה או שסתם?

02:01:38:02 02:01:30:07
בכניסה יש סוכה ליד העץ, שם שורפים
ושם מכינים את הארוחה שאוכלים.

02:01:43:09 02:01:38:02
לאחר שזה נשרף, הקס ששרף והקס ששחט,
הולכים למקור מים, הלכנו לים המלח.

02:01:47:15 02:01:43:09
הלכנו, טבלנו ובאנו בערב, אחרי
שצמים כל היום אוכלים בערב,

02:01:54:01 02:01:47:15
הקס בירך, אכלנו שתינו, זהו.
'הוא עשה את הכפרה!'

02:01:57:07 02:01:54:01
'מעתה ואילך אתה יכול לברך
ולהאכיל את הציבור,

02:01:59:23 02:01:57:07
גם עבור קס אתה יכול
לשחוט ולהאכיל!'

02:02:04:23 02:01:59:23
לפני כן, כהן לא אוכל את מה שאתה
שחטת, גם הציבור לא ממש אוכל,

02:02:12:20 02:02:04:23
הוא מלמד אותך את כללי השחיטה,
הסכין, היכן שוחטים, איך שוחטים.

02:02:18:05 02:02:12:20
אנחנו מקבלים שיעורים בנושא, אח"כ
אנחנו שוחטים ומאכילים את הציבור,

02:02:21:13 02:02:18:05
שבעה, אזכרה, חתונה, בר-מצווה,

02:02:25:16 02:02:21:13
האירועים בידיים שלי.
שחטתי המון כבשים

02:02:29:04 02:02:25:16
לאחר שהוסמכתי. לפני כן
לא שחטתי, לא הייתי מתקרב,

02:02:33:08 02:02:29:04
אולי תרנגולות וכאלה,
אך עז וכבש לא שוחטים,

02:02:36:03 02:02:33:08
לעומת זאת,
אם שילמתי עבור 'מנפק'...

02:02:41:21 02:02:36:03
מי מלמד אותך, יש דרך שחיטה מיוחדת?
- הקס, הקס. כן.

02:02:44:24 02:02:41:21
איך שוחטים?
- קושרים את ידיו ואת רגליו.

02:02:48:22 02:02:44:24
משכיבים אותו לימין, בימין שלך את
משכיבה אותו למזרח, לכיוון ירושלים,

02:02:54:01 02:02:48:22
חופרים בור בשביל הדם,
חופרים בור ואחר-כך מכסים בעפר.

02:02:58:05 02:02:54:01
'שלא יזרום גלוי, שלא ייראה,
תכסה אותו', אומרת התורה.

02:03:04:22 02:02:58:05
לאחר מכן, הוא לוקח עור,
פושט את העור, חותכים ותולים.

02:03:10:18 02:03:04:23
הוא מראה לנו גם את כל הארם איך

עושים, אסור לאכול את השולדה'.

02:03:16:17 02:03:10:18
יש 'גימט' (גיד הנשה) בנוסף, אולי
הייתה מעוברת, בודקים את זה מיד,

02:03:22:00 02:03:16:17
אם הייתה מעוברת, מה זה אומר?
- מהר שוחטים את העגל

02:03:25:03 02:03:22:00
אם הוא מת כשהוא עוד בבטנה,
לא אוכלים את בשרו.

02:03:27:07 02:03:25:03
כשפושטים את העור,
אם מרגישים אותו מתנווע.

02:03:29:15 02:03:27:07
מיד בודקים את הרחם שלה
לראות אם היא מעוברת.

02:03:35:08 02:03:29:15
אם הוא קטן, שוחטים ומניחים,
ואז אפשר לאכול את זה,

02:03:38:21 02:03:35:08
אם הוא מת בבטנה, לא אוכלים.

02:03:42:15 02:03:38:21
אם הוא יוצא מת... הוא לא מחזיק
מעמד עד שפושטים את העור,

02:03:47:16 02:03:42:15
אם הוא נשאר קצת זמן בבטנה אחרי
שנשחטה, הוא מת איתה כשהיא מתה,

02:03:53:07 02:03:47:16
מיד בודקים את רחמה, הקס בודק מיד.
בשחיטה הוא מוציא, שוחט ומניח אותו,

02:03:58:16 02:03:53:07
כך הבשר טהור, הוא טוב לאכילה
הפרנג'ם לוקחים ואוכלים גם את העגל,

02:04:01:22 02:03:58:16
את מה שמוציאים מהרחם
הם לוקחים ואוכלים, הדתיים.

02:04:06:05 02:04:01:22

אנחנו, לעומת זאת, לא אוכלים.
אנחנו זורקים לפח, לא אוכלים את זה,

02:04:11:01 02:04:06:08

כך נעשית השחיטה,
יש הרבה ללמוד בנושא השחיטה.

02:04:16:14 02:04:11:01

את כל זה מלמד אותך הקס?
- כן. הקס.

02:04:21:24 02:04:16:14

בסדר, על-מנת להיות
קס חובה שתהיה לך אישה?

02:04:25:19 02:04:21:24

בעלת-בית,
היא חייבת להיות טהורה.

02:04:30:05 02:04:25:19

אחת שלא ידעה גבר אחר,
אחת שמלבדי לא ידעה אחר,

02:04:34:18 02:04:30:05

הם צריכים להיות כאחד,
היא צריכה להימצא בתומתה,

02:04:40:18 02:04:34:18

כמו כן, אחרי שנישאים,
אין לגרש, אין להתגרש,

02:04:45:03 02:04:40:18

אין לריב,
צריך לחיות יחד בשלום,

02:04:50:00 02:04:45:03

ואם אתם מתגרשים?
- אם מתגרשים אין כהונה, זה בטל.

02:04:54:04 02:04:50:00

זה מתבטל...
- זה בטל. אין קסנה.

02:04:57:06 02:04:54:04

אם היא מתה, הוא חי בגפו.

02:04:59:20 02:04:57:06

אם ימצא, הוא מבוגר,
תנו לי תמה הוא מבקש,

02:05:02:17 02:04:59:20

הוא נושא מישהי שהיא
עדיין תינוקת, הוא מתחתן,

02:05:06:05 02:05:02:17

הוא מתחתן שוב והוא
ממשיך את כהונתו כפי שהיה.

02:05:11:02 02:05:06:05

זה לא יהיה כבראשונה אבל,
'הוא נשא שנית, אז...'

02:05:12:16 02:05:11:02

אנשים ימעיטו בערכו.

02:05:16:05 02:05:12:16

'הוא ינבס-אבת
שנשא אישה שנייה',

02:05:20:23 02:05:16:05

היא מתה לו,
זה לא מרצונו. כך עשו.

02:05:28:08 02:05:23:01

לעומת זאת, כשאשתו עוד חיה, להגיד
שרוצה לשאת צעירה יותר, לא ניתן.

02:05:30:16 02:05:28:08

גם אם היא לא נראית טוב,
ולא נאה כלל, עליו לחיות איתה,

02:05:32:17 02:05:30:16

הוא לא יכול להגיד:
'היא לא נאה', ולגרש אותה.

02:05:37:20 02:05:32:17

הוא צריך לחיות איתה. ככה זה.
אפילו אם המראה שלה מאוד לא יפה.

02:05:42:16 02:05:37:20

מלכתחילה הוא לא רואה אותה, ההורים
מארסים אותו, הוא צריך לחיות איתה,

02:05:46:16 02:05:42:16

הוא חי כשהוא מבקר את הוריו.
'איך חיתנו אותי עם מכוערת כזו!'

02:05:52:24 02:05:46:16

אך הוא לא יכול לגרש אותה
ולא כלום. פשוט חי איתה.

02:06:02:11 02:05:52:24
בסדר. טוב, אנחנו לקראת סיום
שאלתי האחרונה היא:

02:06:06:21 02:06:02:11
למה אתה מתגעגע באתיופיה?

02:06:11:00 02:06:06:21
מאתיופיה אני זוכר מאוד את הדת,

02:06:19:05 02:06:11:00
את כיפור, את הקורבן את חוקי הפסח,
את התפילות, את בית-התפילה,

02:06:24:10 02:06:19:05
את הנהר שאליו היינו הולכים לרחוץ,
את בית הנידה הנפרד לנשים,

02:06:27:16 02:06:24:10
את המקום הייחודי למלקוסוץ'
(נדירים).

02:06:29:23 02:06:27:16
את הנפחים, את החקלאים,

02:06:32:24 02:06:29:23
אני מתגעגע לכל אלה,
לנהרות, למפלים, להרים...

02:06:38:02 02:06:32:24
אבל אני מבקשת שתציין דבר אחד
שבאמת מכל הלב אתה מתגעגע אליו.

02:06:40:16 02:06:38:02
כל זה, זה הרבה זיכרונות,
אבל אם יש דבר אחד,

02:06:43:06 02:06:40:16
שחסר לך ואתה מתגעגע
אליו מאוד, מה הדבר?

02:06:46:19 02:06:43:06
הדבר שאני הכי מתגעגע אליו
הוא החוויה שבילדותי,

02:06:49:11 02:06:46:19
היינו הולכים לנהר
להתרחץ בימי שישי.

02:06:52:09 02:06:49:11
דבר נוסף, אשט
(שיבולים בשלות שעוד לא התייבשו),

02:06:55:14 02:06:52:09
היינו קוטפים אשת, קולים ואוכלים.
אנקוטו קראנו לזה,

02:07:02:01 02:06:55:14
בעונת האביב הייתי שמח מאוד כשהיינו
שותים חלב (מהעטינים) בדרך 'לקרת',

02:07:05:07 02:07:02:01
היינו לוקחים את הבקר
למקום של 'קרת'.

02:07:07:24 02:07:05:07
הכוונה היא שבעונת הקיץ
היינו לוקחים את הבקר

02:07:10:06 02:07:07:24
ליערות ושם היינו נשארים
כל היום וישנים שם.

02:07:13:22 02:07:10:06
היינו שומרים שהגורילות,
שהחיות, לא יאכלו את היבול,

02:07:16:19 02:07:13:22
ואת הבקר, שצבועים
ונמרים לא יאכלו אותם.

02:07:21:22 02:07:16:19
היינו שומרים ונשארים שם. כשאנחנו
שותים את החלב ונהנים עם כל הילדים,

02:07:26:13 02:07:21:23
אני זוכר את זה היטב, ואת ביה"ס,
יחד עם חבריי, כשלמדתי כהונה,

02:07:30:18 02:07:26:14
את מה שחוויתי כשלמדנו
מזמורי תהלים, אני זוכר את כל זה.

02:07:34:08 02:07:30:19
זוכרים את זה.
זיכרונות, יש הרבה זיכרונות.